

BELGISCHE KAMER VAN  
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

11 september 2015

**WETSONTWERP**

**tot wijziging van het Wetboek van de belasting  
over de toegevoegde waarde met betrekking  
tot de opeisbaarheid van de belasting**

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS  
DE BELGIQUE

11 septembre 2015

**PROJET DE LOI**

**modifiant le Code de la taxe sur la valeur  
ajoutée en ce qui concerne l'exigibilité de la  
taxe**

	Blz.
<b>INHOUD</b>	
Samenvatting .....	3
Memorie van toelichting .....	4
Voorontwerp .....	12
Impactanalyse .....	15
Advies van de Raad van State .....	23
Wetsontwerp .....	33
Bijlage.....	37

	Pages
<b>SOMMAIRE</b>	
Résumé .....	3
Exposé des motifs.....	4
Avant-projet .....	12
Analyse d'impact.....	19
Avis du Conseil d'État .....	23
Projet de loi .....	33
Annexe .....	37

*De regering heeft dit wetsontwerp op 11 september 2015 ingediend.*

*Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 11 septembre 2015.*

*De “goedkeuring tot drukken” werd op 15 september 2015 door de Kamer ontvangen.*

*Le “bon à tirer” a été reçu à la Chambre le 15 septembre 2015.*

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
PP	:	Parti Populaire

**Afkortingen bij de nummering van de publicaties:**

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 <sup>e</sup> zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

**Abréviations dans la numérotation des publications:**

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 <sup>e</sup> législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

**Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers**

Bestellingen:  
Natieplein 2  
1008 Brussel  
Tel. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.dekamer.be  
e-mail : publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

**Publications officielles éditées par la Chambre des représentants**

Commandes:  
Place de la Nation 2  
1008 Bruxelles  
Tél. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.lachambre.be  
courriel : publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

**SAMENVATTING**

*Sinds 1 januari 2013 wordt de uitreiking van een factuur vooraleer het belastbare feit zich heeft voorgedaan, niet meer als subsidiaire oorzaak van opeisbaarheid beschouwd krachtens de bepalingen van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde.*

*In het kader van haar actieplan om de administratieve lasten voor de ondernemingen te verminderen heeft de regering ingevolge het Regeerakkoord van 9 oktober 2014 beslist om de factuur opnieuw in te voeren als subsidiaire oorzaak van opeisbaarheid zowel voor de leveringen van goederen als voor diensten.*

*De uitreiking van de factuur neemt dus terug een centrale rol in voor de bepaling van het tijdstip van opeisbaarheid van de belasting. In die zin moeten de artikelen 17 en 22bis van dit Wetboek worden aangepast.*

**RÉSUMÉ**

*Depuis le 1<sup>er</sup> janvier 2013, l'émission d'une facture avant la survenance du fait générateur n'est plus considérée comme une cause subsidiaire d'exigibilité en vertu des dispositions du Code de la taxe sur la valeur ajoutée.*

*Suivant l'accord du gouvernement du 9 octobre 2014, le gouvernement a décidé de réintroduire la facture comme cause subsidiaire d'exigibilité tant pour les livraisons de biens que les prestations de services dans le cadre de son plan d'action pour réduire les charges administratives envers les entreprises.*

*En conséquence, l'émission de la facture joue à nouveau un rôle central dans la détermination du moment d'exigibilité de la taxe. Il s'impose dès lors d'adapter en ce sens les articles 17 et 22bis de ce Code.*

## MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het wetsontwerp dat de regering de eer heeft u ter goedkeuring voor te leggen, beoogt de invoering met inwerkingtreding op 1 januari 2016 van een nieuwe regeling inzake de opeisbaarheid van de belasting over de toegevoegde waarde voor de leveringen van goederen en de diensten.

### INLEIDING

De regering heeft in het kader van het Regeerakkoord van 9 oktober 2014 aangekondigd dat de btw-regeling voor voorschotfacturen zal worden geëvalueerd, als onderdeel van het actieplan om de administratieve lasten voor de ondernemingen ten gevolge van de fiscale wetgeving te verminderen.

Thans is de uitreiking van de factuur, vooraleer het belastbare feit zich heeft voorgedaan, geen oorzaak van opeisbaarheid van de belasting. In het kader van de omzetting van richtlijn 2010/45/EU van de Raad van 13 juli 2010 tot wijziging van richtlijn 2006/112/EG betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde wat de factureringsregels betreft, werd immers de uitreiking van een factuur vóór het tijdstip waarop het goed wordt geleverd of de dienst is verricht, als subsidiaire oorzaak van de opeisbaarheid uit het Wetboek geschrapt vanaf 1 januari 2013.

Uit het overleg met de verschillende beroepsinstututen en vertegenwoordigers van de bedrijven, is evenwel gebleken dat belastingplichtigen heel wat praktische moeilijkheden ondervinden bij de toepassing van de huidige regeling omwille van het feit dat de btw niet meer opeisbaar is op de voorschotfacturen uitgereikt vóór het ontvangen van de betaling of vóór het belastbare feit, terwijl de factuur nochtans een essentieel commercieel instrument is in het handelsverkeer.

In de huidige regeling verloopt er dus een bepaalde termijn tussen het verzoek om betaling en het tijdstip waarop de belasting effectief opeisbaar wordt (waardoor de factuur kan worden uitgereikt), wat een bijkomende administratieve last met zich brengt voor de opvolging van de betaling en de realisatie van de handeling. Men kan dus stellen dat de huidige btw-regeling haaks staat op de commerciële praktijk.

Om tegemoet te komen aan deze problemen heeft de regering beslist om de factuur opnieuw in te voeren als subsidiaire oorzaak van opeisbaarheid.

## EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi que le gouvernement a l'honneur de soumettre à votre approbation vise à insérer une nouvelle disposition en matière d'exigibilité de la taxe sur la valeur ajoutée pour les livraisons de biens et les prestations de services, qui entre en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2016.

### INTRODUCTION

Le gouvernement a annoncé dans le cadre de l'accord de gouvernement du 9 octobre 2014 que la réglementation T.V.A. en matière de factures d'acompte sera évaluée comme élément du plan d'action pour réduire les charges administratives résultant de la législation fiscale envers les entreprises.

Actuellement, l'émission d'une facture, avant la survenance du fait générateur, n'est pas une cause d'exigibilité de la taxe. En effet, dans le cadre de la transposition de la directive 2010/45/UE du Conseil du 13 juillet 2010 modifiant la directive 2006/112/CE relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée en ce qui concerne les règles de facturation, l'émission d'une facture avant le moment où le bien est livré ou la prestation de services est effectuée a été supprimée dans le Code depuis le 1<sup>er</sup> janvier 2013, en tant que cause subsidiaire d'exigibilité.

Après concertation avec les différentes institutions professionnelles et les représentants des entreprises, il est apparu toutefois que les assujettis sont confrontés à bien des difficultés pratiques lors de l'application de la réglementation actuelle, par le fait que la T.V.A. n'est plus exigible sur les factures d'acompte émises avant la réception du paiement ou avant le fait générateur, alors que la facture est cependant un instrument commercial essentiel dans les échanges commerciaux.

Dans la réglementation actuelle, il s'écoule donc un certain délai entre la demande en paiement et le moment où la taxe devient effectivement exigible (au cours duquel la facture peut être émise), ce qui entraîne une charge administrative supplémentaire du suivi du paiement et de la réalisation de l'opération. On peut donc affirmer que la réglementation T.V.A. actuelle est en porte-à-faux avec la pratique commerciale.

Pour aller à la rencontre de ces problèmes, le gouvernement a décidé d'introduire à nouveau la facture comme cause subsidiaire d'exigibilité.

In uitvoering van punt 4.1.9. van voornoemd Regeerakkoord, wijzigt onderhavig ontwerp de regels inzake de opeisbaarheid van de belasting over de toegevoegde waarde, zowel voor de leveringen van de goederen als de diensten.

De artikelen 16 en 22 van het Wetboek, die betrekking hebben op het belastbare feit (nl. het feit waardoor de wettelijke voorwaarden worden vervuld die vereist zijn voor het opeisbaar worden van de belasting, zoals bepaald in artikel 1, § 12, 1°, van het Wetboek), respectievelijk voor de leveringen van goederen en diensten, blijven ongewijzigd. Deze bepalingen, die artikel 63 van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (hierna "btw-richtlijn") omzetten, vormen niet alleen het vertrekpunt voor de vaststelling van het tijdstip waarop de factuur uiterlijk moet worden uitgereikt overeenkomstig artikel 4, § 1 van het koninklijk besluit nr. 1 van 29 december 1992 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde, maar zij bepalen tevens het tijdstip waarop de belasting uiterlijk opeisbaar wordt, zelfs indien geen factuur zou zijn uitgereikt.

De uitreiking van de factuur neemt derhalve terug een centrale rol in voor de bepaling van het tijdstip van opeisbaarheid van de belasting voor leveringen van goederen en diensten. De uitreiking van voorschotfacturen zal de btw dus opnieuw opeisbaar maken.

In dat verband wordt nogmaals herinnerd aan het belang van de vermeldingen die verplicht moeten worden aangebracht op de factuur. De factuur moet niet alleen de datum vermelden waarop ze werd uitgereikt, maar tevens de datum waarop het belastbare feit voor de levering van de goederen of de dienst heeft plaatsgevonden, voor zover die datum verschilt van de uitreikingsdatum van de factuur (zie artikel 5, § 1, 1° en 5°, van het koninklijk besluit nr. 1 van 29 december 1992 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde).

De paragrafen 1 en 2 van artikel 17, nieuw, en van artikel 22*bis*, nieuw, van het Wetboek zullen voortaan op logisch en chronologisch vlak een sluitend geheel vormen met als uiterste datum voor de opeisbaarheid van de belasting de vijftiende dag van de maand volgend op het belastbare feit.

Het incasseringssysteem voor leveringen van goederen en diensten aan particulieren blijft ongewijzigd.

En exécution du point 4.1.9. de l'accord de gouvernement précité, le présent projet modifie les règles en matière d'exigibilité de la taxe sur la valeur ajoutée tant pour les livraisons de biens que pour les prestations de services.

Les articles 16 et 22 du Code, qui concernent le fait générateur (c'est-à-dire le fait par lequel sont réalisées les conditions légales nécessaires pour l'exigibilité de la taxe, comme stipulé à l'article 1<sup>er</sup>, § 12, 1°, du Code) respectivement pour les livraisons de biens et les prestations de services, restent inchangés. Ces dispositions qui transposent l'article 63 de la directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée (ci-après "directive T.V.A."), forment non seulement le point de départ pour fixer le moment où la facture doit au plus tard être émise conformément à l'article 4, § 1<sup>er</sup> de l'arrêté royal n° 1, du 29 décembre 1992, relatif aux mesures tendant à assurer le paiement de la taxe sur la valeur ajoutée, mais ils déterminent également le moment où la taxe devient au plus tard exigible, même lorsqu'aucune facture ne serait émise.

En conséquence, l'émission de la facture joue à nouveau un rôle central dans la détermination du moment d'exigibilité de la taxe pour les livraisons de biens et les prestations de services. L'émission de factures d'acompte rendra donc à nouveau la taxe exigible.

Dans cet ordre d'idées, il faut une nouvelle fois souligner l'importance des mentions qui doivent être reprises sur la facture. La facture ne doit pas seulement mentionner la date à laquelle elle est émise mais également la date à laquelle intervient le fait générateur pour la livraison de biens ou la prestation de services, dans la mesure où une telle date est différente de la date de l'émission de la facture (voir l'article 5, § 1<sup>er</sup>, 1° et 5°, de l'arrêté royal n° 1, du 29 décembre 1992, relatif aux mesures tendant à assurer le paiement de la taxe sur la valeur ajoutée).

Les paragraphes 1<sup>er</sup> et 2 de l'article 17, nouveau, et de l'article 22*bis*, nouveau, du Code constitueront désormais un ensemble cohérent sur le plan logique et chronologique avec comme date ultime pour l'exigibilité de la taxe le quinzième jour du mois qui suit le fait générateur.

Le système de l'encaissement pour les livraisons de biens et les prestations de services pour les particuliers reste inchangé.

Voor de leveringen van goederen en diensten die aan overheidslichamen zijn verricht, wordt een nieuwe regeling uitgewerkt. Zoals voor particulieren, zal ook het incasseringssysteem van toepassing worden om de voorfinanciering van de belasting door de betrokken leveranciers te vermijden. De uitreiking van de factuur, in afwijking van de nieuwe algemene regels, zal evenwel geen invloed hebben op de opeisbaarheid van de belasting, behalve wanneer de belasting is verschuldigd door de medecontractant.

De praktijk heeft immers uitgewezen dat de administratieve regeling die thans van toepassing is, waarbij de belasting opeisbaar wordt op het tijdstip waarop de bevoegde overheid het verschuldigde bedrag goedkeurt, geen oplossing biedt voor de gestelde problematiek. De goedkeuring van het gefactureerde bedrag betekent immers niet noodzakelijk dat het verschuldigde bedrag ook tijdig door de overheid zal worden betaald hetgeen aanleiding kan geven tot problemen bij de tijdige betaling aan de Schatkist van de verschuldigde btw door de betrokken leveranciers.

#### ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

*Parlementaire procedure voor het aannemen van het ontwerp*

##### Artikel 1

Overeenkomstig artikel 83 van de Grondwet, bepaalt dit artikel dat het ontwerp een door artikel 74 van de Grondwet beoogde aangelegenheid regelt.

*Gedeeltelijke omzetting van de richtlijn 2006/112/EG*

##### Art. 2

Dit artikel verduidelijkt dat onderhavig ontwerp van wet de gedeeltelijke omzetting is van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde.

Er werd rekening gehouden met punt 8 van het advies van de Raad van State nr. 57 774/3 van 24 juli 2015.

Une nouvelle disposition a été élaborée pour les livraisons de biens et les prestations de services fournies à des personnes de droit public. Tout comme pour les particuliers, le système de l'encaissement sera d'application afin d'éviter le préfinancement de la taxe par les fournisseurs concernés. L'émission de la facture, par dérogation aux nouvelles règles générales, n'exerce aucune influence sur l'exigibilité de la taxe, sauf lorsque la taxe est due par le cocontractant.

La pratique a toujours démontré que la mesure administrative qui est actuellement d'application, par laquelle la taxe est exigible au moment où l'autorité compétente accepte le montant dû, n'offre pas de solution à la problématique posée. L'acceptation du montant facturé ne signifie pas toujours nécessairement que le montant dû sera payé à temps par l'autorité, ce qui peut occasionner des problèmes pour le paiement au Trésor dans le délai, de la taxe due par les fournisseurs concernés.

#### COMMENTAIRE DES ARTICLES

*Procédure parlementaire d'adoption du projet*

##### Article 1<sup>er</sup>

Conformément à l'article 83 de la Constitution, cet article précise que le projet règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

*Transposition partielle de la directive 2006/112/CE*

##### Art. 2

Cet article précise que le présent projet de loi transpose partiellement la directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée.

Il a été tenu compte du point 8 de l'avis du Conseil d'État n° 57 774/3 du 24 juillet 2015.

*Levering van goederen — Oorzaken van opeisbaarheid van de belasting*

Art. 3

Artikel 17 van het Wetboek zet de artikelen 65, 66 en 67 van de btw-richtlijn om die betrekking hebben op de gevallen waarbij de opeisbaarheid van de belasting niet rechtstreeks samenhangt met het belastbare feit zoals in artikel 16 van het Wetboek.

Artikel 66 van de btw-richtlijn voorziet dat de lidstaten kunnen bepalen dat de belasting voor bepaalde handelingen of bepaalde categorieën belastingplichtigen op één van de volgende tijdstippen opeisbaar wordt:

- a) uiterlijk bij de uitreiking van de factuur;
- b) uiterlijk bij ontvangst van de prijs;
- c) wanneer de factuur niet of niet tijdig wordt uitgereikt binnen een bepaalde termijn en uiterlijk bij het verstrijken van de overeenkomstig artikel 222, tweede alinea, van de btw-richtlijn door de lidstaten opgelegde termijn voor het uitreiken van facturen, of wanneer de lidstaat niet een zodanige termijn heeft opgelegd binnen een bepaalde termijn te rekenen vanaf de datum van het belastbare feit (namelijk het tijdstip van de levering van het goed).

Voor de leveringen van goederen bepaalt artikel 17, § 1, eerste lid, nieuw, van het Wetboek dat de belasting opeisbaar wordt over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking van de factuur plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de levering wordt verricht. Deze bepaling steunt op de optie beoogd in artikel 66, punt a) van de btw-richtlijn. Dit is dus een afwijking van de regel bepaald in artikel 16 van het Wetboek op grond waarvan het belastbare feit en de opeisbaarheid van de belasting zich voordoen op het tijdstip waarop de levering van het goed wordt verricht.

Artikel 17, § 1, tweede lid, nieuw, van het Wetboek bepaalt dat de belasting in elk geval opeisbaar wordt op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 16 van het Wetboek heeft plaatsgevonden wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum. Deze bepaling steunt op de optie beoogd in artikel 66, punt c) van de btw-richtlijn.

De uiterste termijn voor de opeisbaarheid van de betaling stemt overigens overeen met het tijdstip waarop de factuur uiterlijk moet worden uitgereikt, zoals bepaald in artikel 4, § 1 van het voornoemde koninklijk besluit nr. 1.

*Livraisons de biens — Causes d'exigibilité de la taxe*

Art. 3

L'article 17 du Code transpose les articles 65, 66 et 67 de la directive T.V.A. qui envisagent les situations où l'exigibilité de la taxe n'est pas directement liée au fait générateur, tel que prévu à l'article 16 du Code.

L'article 66 de la directive T.V.A. détermine que les États membres peuvent prévoir que la taxe devient exigible pour certaines opérations ou certaines catégories d'assujettis à un des moments suivants:

- a) au plus tard lors de l'émission de la facture;
- b) au plus tard lors de l'encaissement du prix;
- c) en l'absence d'émission ou en cas d'émission tardive de la facture, dans un délai déterminé et au plus tard à l'expiration du délai d'émission des factures imposé par les États membres en application de l'article 222, alinéa 2, de la directive T.V.A. ou, si aucun délai n'a été imposé par l'État membre, dans un délai déterminé à compter de la date du fait générateur (à savoir le moment de la livraison du bien).

L'article 17, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, nouveau, du Code, prévoit, que, pour les livraisons de biens, la taxe devient exigible au moment de l'émission de la facture à concurrence du montant facturé peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la livraison est effectuée. Cette disposition s'appuie sur l'option visée au point a) de l'article 66 de la directive T.V.A. Il s'agit donc d'une dérogation à la règle visée à l'article 16, du Code, en vertu de laquelle le fait générateur et l'exigibilité de la taxe surviennent au moment où la livraison est effectuée.

L'article 17, § 1<sup>er</sup>, alinéa 2, nouveau, du Code, précise que la taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu la fait générateur visé à l'article 16 du Code, si aucune facture n'a été émise avant cette date. Cette disposition s'appuie sur l'option visée au point c) de l'article 66 de la directive T.V.A.

Le délai ultime pour l'exigibilité de la taxe coïncide par ailleurs avec le moment où une facture doit être émise au plus tard, tel que prévu à l'article 4, § 1<sup>er</sup>, de l'arrêté royal n° 1, précité.

Artikel 17, § 1, derde lid, nieuw, van het Wetboek steunt op artikel 65 van de btw-richtlijn dat bepaalt dat indien vooruitbetalingen worden gedaan alvorens de goederen zijn geleverd of de diensten zijn verricht, de belasting opeisbaar wordt op het tijdstip van ontvangst van de vooruitbetalingen, ten belope van het ontvangen bedrag.

De bepalingen van artikel 17, § 1 zijn van toepassing op de leveringen van goederen waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid, van het Wetboek, met inbegrip dus van de leveringen van goederen, verricht voor natuurlijke personen die ze bestemmen voor hun privégebruik, en waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken overeenkomstig artikel 1 van bovenvermeld koninklijk besluit nr. 1

Gevolgd gevend aan punt 10, eerste streepje, van het voormeld advies van de Raad van State wordt artikel 17, § 1, nieuw, van het Wetboek aangevuld met een lid waarin wordt verduidelijkt dat deze paragraaf van toepassing is op de leveringen van goederen waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid, van het Wetboek.

Artikel 17, § 2, nieuw, van het Wetboek, dat artikel 17, § 2, oud, herneemt, heeft betrekking op de intracommunautaire leveringen en overbrengingen van goederen.

Artikel 67 van de btw-richtlijn bepaalt dat bij intracommunautaire leveringen of overbrengingen van goederen naar een andere lidstaat, die zijn vrijgesteld overeenkomstig artikel 138 van de btw-richtlijn (vrijstellingen voor intracommunautaire levering van goederen) de hoofdregel inhoudt dat de belasting over de betrokken handeling opeisbaar wordt bij de uitreiking van de factuur. Deze belasting wordt in elk geval opeisbaar bij het verstrijken van de in artikel 222, eerste alinea, van de btw-richtlijn bedoelde termijn, namelijk de vijftiende dag van de maand volgende op die waarin het belastbare feit zich heeft voorgedaan, indien er vóór die datum geen factuur is uitgereikt.

De uitreiking van een factuur betreffende een intracommunautaire levering van goederen maakt de btw slechts opeisbaar als deze het belastbare feit van de belasting vaststelt en betrekking heeft op de gehele prijs. De uitreiking van een factuur vóór het belastbare feit van de belasting, namelijk het tijdstip waarop de intracommunautaire levering van goederen plaatsvindt, maakt de btw derhalve niet opeisbaar, zelfs wanneer de factuur betrekking heeft op de gehele prijs.

L'article 17, § 1<sup>er</sup>, alinéa 3, nouveau, du Code s'appuie sur l'article 65 de la directive T.V.A. qui stipule qu'en cas de versements d'acomptes avant que la livraison de biens ou la prestation de services ne soit effectuée, la taxe devient exigible au moment de l'encaissement, à concurrence du montant encaissé.

Les dispositions de l'article 17, § 1<sup>er</sup>, s'appliquent aux livraisons de biens pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture sur base de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, du Code, y compris donc les livraisons de biens effectuées pour des personnes physiques qui les destinent à un usage privé et pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture conformément à l'article 1<sup>er</sup> de l'arrêté royal n° 1, précité.

Donnant suite au point 10, premier tiret, de l'avis précité du Conseil d'État, l'article 17, § 1<sup>er</sup>, nouveau, du Code est complété par un alinéa précisant que ce paragraphe s'applique aux livraisons de biens pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>.

L'article 17, § 2, nouveau, du Code, qui reprend l'article 17, § 2, ancien, concerne les livraisons intracommunautaires et les transferts de biens.

L'article 67 de la directive T.V.A., stipule qu'en cas de livraisons intracommunautaires ou de transferts de biens à destination d'un autre État membre, qui sont exonérés conformément à l'article 138 de la directive T.V.A. (exonérations des livraisons intracommunautaires de biens), la règle de base est que la taxe concernant une telle opération devient exigible lors de l'émission de la facture. Cette taxe devient, en tout état de cause, exigible à l'expiration du délai prévu à l'article 222, premier alinéa, de la directive T.V.A., à savoir le quinzième jour du mois suivant celui au cours duquel est intervenu le fait générateur, si aucune facture n'a été émise avant cette date.

L'émission d'une facture concernant une livraison intracommunautaire de biens ne rendra la T.V.A. exigible que si elle constate le fait générateur de la taxe et si elle concerne la totalité du prix. Par conséquent, l'émission d'une facture avant le fait générateur de la taxe, à savoir le moment où la livraison intracommunautaire de biens intervient, ne rend plus la T.V.A. exigible, même si la facture concerne la totalité du prix.



Een vooruitbetaling vóór het belastbare feit zal de btw evenmin opeisbaar maken, in tegenstelling tot de leveringen bedoeld in paragraaf 1.

Deze bepaling is de tegenhanger van artikel 69 van de btw-richtlijn inzake de opeisbaarheid van de belasting bij de intracommunautaire verwerving van goederen. Artikel 67 moet dus worden gelezen in samenhang met voornoemd artikel 69.

Artikel 17, § 3, nieuw, van het Wetboek dat artikel 17, § 3, oud, herneemt, steunt op artikel 66, eerste alinea, b), van de btw-richtlijn dat bepaalt dat een lidstaat voor bepaalde handelingen of bepaalde categorieën belastingplichtigen kan bepalen dat de belasting opeisbaar wordt bij ontvangst van de prijs, zelfs als deze betaling plaats heeft na het tijdstip waarop het belastbare feit zich voordoet.

Hier worden dus uitsluitend de leveringen van roerende goederen beoogd, verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk aan particulieren goederen levert en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken. De belasting wordt dan opeisbaar naarmate van de ontvangst van de prijs of van de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid van het Wetboek. De uitreiking van een factuur als dat wettelijk niet verplicht is, vormt derhalve geen oorzaak van opeisbaarheid van de belasting.

Artikel 17, § 4, nieuw, van het Wetboek voert een nieuwe regeling in die van toepassing zal zijn op de leveringen van roerende goederen verricht voor alle publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6 van het Wetboek, met name de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten van de Belgische Staat, de provincies, de agglomeraties, de gemeenten en de openbare instellingen, met inbegrip van de publiekrechtelijke lichamen die de hoedanigheid hebben van belastingplichtige op grond van artikel 6, tweede en derde lid, van het Wetboek.

De belasting wordt opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen. Deze regeling is vergelijkbaar met het incasseringstelsel dat van toepassing is op particulieren (zie artikel 17, § 3, van het Wetboek) met dat verschil dat er voor de leveringen van goederen aan bovenvermelde publiekrechtelijke lichamen steeds een factuur moet worden uitgereikt overeenkomstig artikel 53, § 2, van het Wetboek. De uitreiking van de factuur speelt evenwel geen enkele rol voor de opeisbaarheid van de btw. Het spreekt vanzelf dat bij betaling van een deel van de prijs, de btw in die mate opeisbaar wordt.

Un paiement anticipé avant le fait générateur ne rend pas davantage la T.V.A. exigible contrairement aux livraisons visées au paragraphe 1<sup>er</sup>.

Cette disposition trouve son pendant à l'article 69 de la directive T.V.A. quant à l'exigibilité de la taxe pour l'acquisition intracommunautaire de biens. Cet article 67 doit donc être lu conjointement avec l'article 69 précité.

L'article 17, § 3, nouveau, du Code qui reprend l'article 17, § 3, ancien, trouve son fondement dans l'article 66, alinéa 1<sup>er</sup>, b), de la directive T.V.A. stipulant que, pour certaines opérations ou pour certaines catégories d'assujettis, un État membre peut prévoir que la taxe devient exigible lors de l'encaissement du prix, même si cet encaissement a lieu à une date postérieure à celle du fait générateur.

Sont donc exclusivement visées par cette disposition, les livraisons de biens meubles, effectuées par un assujetti qui habituellement livre des biens à des particuliers, et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture. La taxe devient alors exigible au fur et à mesure de l'encaissement du prix ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, du Code. L'émission d'une facture alors que ce n'est pas légalement une obligation, ne constitue donc pas une cause d'exigibilité de la taxe.

L'article 17, § 4, nouveau, du Code, insère une nouvelle disposition qui sera d'application pour les livraisons de biens meubles effectuées par un assujetti à toutes les personnes de droit public visées à l'article 6 du Code, à savoir l'État, les Communautés et les Régions de l'État belge, les provinces, les agglomérations, les communes et les établissements publics, y compris les organismes de droit public ayant la qualité d'assujetti en vertu de l'article 6, alinéas 2 et 3, du Code.

La taxe devient exigible au moment de la réception du paiement à concurrence du montant perçu. Cette disposition est comparable au régime de l'encaissement qui est d'application pour les particuliers (voir article 17, § 3, du Code) à la différence que pour les livraisons de biens aux personnes de droit public susmentionnées, une facture doit toujours être émise conformément à l'article 53, § 2, du Code. L'émission de la facture ne joue donc absolument aucun rôle pour l'exigibilité de la taxe. Il va de soi qu'un paiement partiel du prix rend dans cette mesure la T.V.A. exigible.

Artikel 17, § 4, nieuw, van het Wetboek is evenwel niet van toepassing in de gevallen waarin publiekrechtelijke lichamen gehouden zijn om als medecontractant de btw te voldoen overeenkomstig artikel 51, §§ 2, 2°, en 4, van het Wetboek. In deze gevallen zijn de bepalingen van artikel 17, § 1, nieuw, van het Wetboek van toepassing.

*Diensten — Belastbare feit en hoofdoorzaak van de opeisbaarheid van de belasting*

Art. 4

Artikel 22bis van het Wetboek zet de artikelen 65 en 66 van de btw-richtlijn om die betrekking hebben op de gevallen waarbij de opeisbaarheid van de belasting niet rechtstreeks samenhangt met het belastbare feit zoals bedoeld in artikel 22, § 1, van het Wetboek.

Aangezien artikel 22bis, nieuw, van het Wetboek, wat de diensten betreft, de tegenhanger is van artikel 17, nieuw, van het Wetboek inzake de leveringen van goederen, wordt *mutatis mutandis* verwezen naar de toelichting bij bedoelde bepaling. Voor de intracommunautaire diensten bestaan er evenwel specifieke regels (cfr. *infra*).

Dezelfde principes zijn derhalve van toepassing voor de regels inzake opeisbaarheid voor de diensten (artikel 22bis, § 1), alsook voor de diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk aan particulieren diensten verstrekt en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken (artikel 22bis, § 3) en de nieuwe regeling die van toepassing zal zijn op de diensten verricht voor alle publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6 van het Wetboek (artikel 22bis, § 4).

Gevolgd door punt 11, eerste streepje, van het voormeld advies van de Raad van State wordt artikel 22bis, § 1, nieuw, van het Wetboek aangevuld met een lid waarin wordt verduidelijkt dat deze paragraaf van toepassing is op de diensten waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid, van het Wetboek.

Voor de intracommunautaire diensten bestaan er evenwel specifieke regels inzake de opeisbaarheid van de belasting.

Artikel 22bis, § 2, eerste lid, nieuw, van het Wetboek bepaalt in dat verband dat de belasting opeisbaar wordt op het tijdstip waarop de dienst is verricht. Dit is in feite een toepassing van de algemene regel van artikel 22, § 1, van het Wetboek, die steunt op artikel 63 van de btw-richtlijn.

Toutefois, l'article 17, § 4, nouveau, du Code ne s'applique pas dans les cas où les personnes de droit public sont tenues de payer la T.V.A. en leur qualité de cocontractant conformément à l'article 51, §§ 2, 2°, et 4, du Code. Dans ces cas, les dispositions de l'article 17, § 1<sup>er</sup>, nouveau, du Code sont d'application.

*Prestations de services — Fait générateur et cause principale d'exigibilité de la taxe*

Art. 4

L'article 22bis du Code transpose les articles 65 et 66 de la directive T.V.A. qui envisagent les situations où l'exigibilité de la taxe n'est pas directement liée au fait générateur, tel que prévu à l'article 22, § 1<sup>er</sup>, du Code.

Etant donné que l'article 22bis, nouveau, du Code constitue, en ce qui concerne les prestations de services, le pendant de l'article 17, nouveau, du Code pour les livraisons de biens, il est renvoyé, *mutatis mutandis*, au commentaire de cet article présenté ci-avant. En ce qui concerne les services intracommunautaires, il existe toutefois des règles particulières (cfr. *infra*).

Les mêmes principes sont par conséquent d'application en ce qui concerne les règles d'exigibilité pour les prestations de services (article 22bis, § 1<sup>er</sup>), ainsi que pour les prestations de services effectuées par un assujéti qui habituellement fournit des services à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture (article 22bis, § 3) et pour la nouvelle disposition qui sera applicable pour les prestations de services fournies à toutes les personnes de droit public visées à l'article 6 du Code (article 22bis, § 4).

Donnant suite au point 11, premier tiret, de l'avis précité du Conseil d'État, l'article 22bis, § 1<sup>er</sup>, nouveau, du Code est complété par un alinéa précisant que ce paragraphe s'applique aux prestations de services pour lesquelles l'assujéti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>.

Pour les services intracommunautaires, il existe toutefois des règles particulières quant à l'exigibilité de la taxe.

L'article 22bis, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, nouveau, du Code précise à cet égard que la taxe devient exigible au moment où la prestation de services est effectuée. Il s'agit en fait de l'application de la règle générale prévue à l'article 22, § 1<sup>er</sup>, du Code, basé sur l'article 63 de la directive T.V.A.

Wanneer evenwel de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting, in afwijking van de algemene regel, opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen (artikel 22bis, § 2, tweede lid, nieuw, van het Wetboek).

Artikel 22bis, § 2, tweede lid, nieuw, steunt op de artikelen 65 en 196 van de btw-richtlijn.

Voor een vlotte leesbaarheid wordt het begrip “intra-communautaire diensten” gedefinieerd in artikel 22bis, § 2, derde lid, nieuw, van het Wetboek. Onder “intra-communautaire diensten” wordt verstaan, diensten, andere dan die welke in de lidstaat waar deze belastbaar zijn van de belasting zijn vrijgesteld en waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger van de dienst krachtens de nationale bepaling die artikel 196 van de richtlijn 2006/112/EG omzet in de lidstaat waar die diensten belastbaar zijn.

#### *Technische wijziging*

##### Art. 5

Artikel 53, § 2, eerste lid, 4<sup>o</sup>, van het Wetboek wordt gewijzigd omwille van het feit dat de verwijzingen naar artikel 17, § 1 en 22bis, eerste lid, van het Wetboek moeten worden aangepast.

#### *Inwerkingtreding*

##### Art. 6

Dit artikel bepaalt dat de nieuwe bepalingen op 1 januari 2016 in werking treden.

*De minister van Financiën,*

Johan VAN OVERTVELDT

Toutefois, lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient exigible, par dérogation à la règle générale, au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu (article 22bis, § 2, alinéa 2, nouveau, du Code).

L'article 22bis, § 2, alinéa 2, nouveau, s'appuie sur les articles 65 et 196 de la directive T.V.A.

Pour une meilleure lisibilité, la notion de “services intracommunautaires” est définie à l'article 22bis, § 2, alinéa 3, nouveau, du Code. Par “services intracommunautaires”, on entend les services autres que ceux qui sont exemptés de la taxe dans l'État membre où ils sont imposables et pour lesquels la taxe est due par le preneur du service conformément à la disposition nationale qui transpose l'article 196 de la directive 2006/112/CE dans l'État membre où ces services sont imposables.

#### *Modification technique*

##### Art. 5

L'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 4<sup>o</sup>, du Code, doit être modifié étant donné que les références aux articles 17, § 1<sup>er</sup> et 22bis, alinéa 1<sup>er</sup>, du Code doivent être adaptées.

#### *Entrée en vigueur*

##### Art. 6

Cet article précise que les nouvelles dispositions entrent en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2016.

*Le ministre des Finances,*

Johan VAN OVERTVELDT

**VOORONTWERP VAN WET**

**onderworpen aan het advies van de Raad van State**

**Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde**

**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

**Art. 2**

Artikel 17 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, vervangen bij de wet van 17 december 2012, wordt vervangen als volgt:

“Art. 17. § 1. In afwijking van artikel 16 wordt voor de leveringen van goederen de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking van de factuur plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de levering wordt verricht.

De belasting wordt opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 16, § 1, eerste lid, heeft plaatsgevonden indien geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de levering van de goederen wordt verricht, wordt de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen.

§ 2. In afwijking van artikel 16 en paragraaf 1, wordt, voor de leveringen van goederen die onder de voorwaarden van artikel 39bis zijn verricht, de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt.

De belasting wordt opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden, indien geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

§ 3. In afwijking van artikel 16 wordt voor de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk goederen levert aan particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, worden ontvangen.

§ 4. In afwijking van artikel 16 en paragraaf 1, wordt voor de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen.

**AVANT-PROJET DE LOI**

**soumis à l'avis du Conseil d'État**

**Avant-projet de loi modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée**

**Article 1<sup>er</sup>**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

**Art. 2**

L'article 17, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, remplacé par la loi du 17 décembre 2012, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 17. § 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens, au moment de l'émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la livraison est effectuée.

La taxe devient exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur visé à l'article 16, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la livraison des biens est effectuée, la taxe devient exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

§ 2. Par dérogation à l'article 16 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens effectuées dans les conditions prévues à l'article 39bis, au moment de l'émission de la facture.

La taxe devient exigible le quinzième jour du mois suivant celui au cours duquel est intervenu le fait générateur, si aucune facture n'a été émise avant cette date.

§ 3. Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens meubles faites par un assujetti qui, habituellement, livre des biens à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, au moment de la réception du paiement ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, à concurrence du montant perçu.

§ 4. Par dérogation à l'article 16 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens meubles effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu.

Het eerste lid is niet van toepassing op de leveringen van roerende goederen waarvoor de belasting is verschuldigd door de medecontractant overeenkomstig artikel 51, §§ 2 en 4.”

### Art. 3

Artikel 22*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 17 december 2012, wordt vervangen als volgt:

“Art. 22*bis*. § 1. In afwijking van artikel 22 wordt voor de diensten met uitsluiting van de in paragraaf 2 bedoelde intracommunautaire diensten, de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de dienst is verricht.

De belasting wordt opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 22, heeft plaatsgevonden indien geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling werd ontvangen.

§ 2. Voor de intracommunautaire diensten wordt de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de dienst is verricht overeenkomstig artikel 22.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen.

Onder “intracommunautaire diensten” wordt verstaan, diensten, andere dan die welke in de lidstaat waar deze belastbaar zijn van de belasting zijn vrijgesteld en waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger van de dienst krachtens de nationale bepaling die artikel 196 van de richtlijn 2006/112/EG omzet in de lidstaat waar die diensten belastbaar zijn.

§ 3. In afwijking van artikel 22, wordt voor de diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk diensten verricht voor particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, worden ontvangen.

§ 4. In afwijking van artikel 22 en paragraaf 1, wordt voor de diensten verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen.

Het eerste lid is niet van toepassing op de diensten waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger of de medecontractant overeenkomstig artikel 51, §§ 2 en 4.”

L’alinéa 1<sup>er</sup> ne s’applique pas aux livraisons de biens meubles pour lesquelles la taxe est due par le cocontractant conformément à l’article 51, §§ 2 et 4.”

### Art. 3

L’article 22*bis*, du même Code, inséré par la loi du 17 décembre 2012, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 22*bis*. § 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l’article 22, la taxe devient exigible, pour les prestations de services à l’exclusion des services intracommunautaires visés au paragraphe 2, au moment de l’émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l’émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la prestation de services est effectuée.

La taxe devient exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur visé à l’article 22, lorsqu’aucune facture n’a été émise avant cette date.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

§ 2. La taxe devient exigible, en ce qui concerne les services intracommunautaires, au moment où la prestation de services est effectuée conformément à l’article 22.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

Par “services intracommunautaires”, on entend les services autres que ceux qui sont exemptés de la taxe dans l’État membre où ils sont imposables et pour lesquels la taxe est due par le preneur du service conformément à la disposition nationale qui transpose l’article 196 de la directive 2006/112/CE dans l’État membre où ces services sont imposables.

§ 3. Par dérogation à l’article 22, la taxe devient exigible, pour les prestations de services effectuées par un assujetti qui, habituellement, fournit des services à des particuliers et pour lesquelles il n’a pas d’obligation d’émettre une facture, au moment de la réception du paiement ou des subventions visées à l’article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, à concurrence du montant perçu.

§ 4. Par dérogation à l’article 22 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les prestations de services effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l’article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu.

L’alinéa 1<sup>er</sup> ne s’applique pas aux prestations de services pour lesquelles la taxe est due par le preneur ou le cocontractant conformément à l’article 51, §§ 2 et 4.”

## Art. 4

In artikel 53, § 2, eerste lid, 4°, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 17 december 2012, worden de woorden “de artikelen 17, § 1 en 22bis, eerste lid” vervangen door de woorden “de artikelen 17, § 1, derde lid en § 4 en 22bis, § 1, derde lid, § 2, tweede lid en § 4”.

## Art. 5

Deze wet treedt in werking op 1 januari 2016.

## Art. 4

Dans l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 4°, du même Code, remplacé par la loi du 17 décembre 2012, les mots “des articles 17, § 1<sup>er</sup> et 22bis, alinéa 1<sup>er</sup>” sont remplacés par les mots “des articles 17, § 1<sup>er</sup>, alinéa 3 et § 4 et 22bis, § 1<sup>er</sup>, alinéa 3, § 2, alinéa 2 et § 4.”.

## Art. 5

La présente loi entre en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2016.

Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde - (v1) - 18/06/2015  
10:28

## Geïntegreerde impactanalyse

### Beschrijvende fiche

#### A. Auteur

Bevoegd regeringslid

De Minister van Financiën J. VAN OVERTVELDT

Contactpersoon beleidscel

Naam : Tim Van Sant Pierre Mouligneaux

E-mail : tim.vansant@kcfm.be pierre.mouligneaux@kcfm.be

Tel. Nr. : 0257 48121 0257 48117

Overheidsdienst

FOD Financiën

Contactpersoon overheidsdienst

Naam : Johan Debelva

E-mail : johan.debelva@minfin.fed.be

Tel. Nr. : 0257 62644

#### B. Ontwerp

Titel van de regelgeving

Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde

Korte beschrijving van het ontwerp van regelgeving met vermelding van de oorsprong (verdrag, richtlijn, samenwerkingsakkoord, actualiteit, ...), de beoogde doelen van uitvoering.

Wijziging van de artikelen 17 en 22bis van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde wat de regels inzake de opeisbaarheid van de belasting betreft ten aanzien van leveringen van goederen en diensten.

Impactanalyses reeds uitgevoerd:

Ja  Nee

#### C. Raadpleging over het ontwerp van regelgeving

Verplichte, facultatieve of informele raadplegingen

nihil

#### D. Bronnen gebruikt om de impactanalyse uit te voeren

Statistieken, referentiedocumenten, organisaties en referentiepersonen

nihil

Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde - (v1) - 18/06/2015  
10:28

## Welke impact heeft het ontwerp van regelgeving op deze 21 thema's?

### 1. Kansarmoedebestrijding

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 2. Gelijke kansen en sociale cohesie

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 3. Gelijkheid van vrouwen en mannen

1. Op welke personen heeft het ontwerp (rechtstreeks of onrechtstreeks) een impact en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en) van personen?

Er zijn personen betrokken. |  Personen zijn niet betrokken.

Leg uit waarom:

Het betreft de algemene toepassing van bepalingen inzake btw.

### 4. Gezondheid

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 5. Werkgelegenheid

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 6. Consumptie- en productiepatronen

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 7. Economische ontwikkeling

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 8. Investeringen

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 9. Onderzoek en ontwikkeling

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

### 10. Kmo's

1. Welke ondernemingen zijn rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken?

Er zijn ondernemingen (inclusief kmo's) betrokken. |  Ondernemingen zijn niet betrokken.

Beschrijf de sector(en), het aantal ondernemingen, het % kmo's (

De bepalingen inzake de opeisbaarheid van belasting over de toegevoegde waarde zijn van toepassing op alle belastingplichtigen.

2. Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de kmo's.

N.B. de impact op de administratieve lasten moet bij het punt 11 gedetailleerd worden

Er is geen specifieke positieve of negatieve impact ten aanzien van de kmo's.



Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde - (v1) - 18/06/2015  
10:28

Er is een negatieve impact.

## 11. Administratieve lasten

Ondernemingen of burgers zijn betrokken.  Ondernemingen of burgers zijn niet betrokken.

1. Identificeer, per betrokken doelgroep, de nodige formaliteiten en verplichtingen voor de toepassing van de regelgeving.

Huidige regelgeving

Ontwerp van regelgeving

De uitreiking van een factuur vooraleer het belastbare feit zich heeft voorgedaan was geen oorzaak meer van opeisbaarheid van de belasting.  
Dit brengt een bijkomende administratieve last mee voor de opvolging van de betaling en de realisatie van de handeling.

Onderhavig ontwerp voert opnieuw deze oorzaak van opeisbaarheid in.  
Deze maatregel brengt een oplossing voor de vermindering van deze administratieve lasten.

Vink dit aan indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in de huidige regelgeving.

Vink dit aan indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in het ontwerp van regelgeving.

## 12. Energie

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 13. Mobiliteit

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 14. Voeding

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 15. Klimaatverandering

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 16. Natuurlijke hulpbronnen

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 17. Buiten- en binnenlucht

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 18. Biodiversiteit

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 19. Hinder

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 20. Overheid

Positieve impact  Negatieve impact |  Geen impact

## 21. Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling

Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde - (v1) - 18/06/2015  
10:28

1. Identificeer de eventuele rechtstreekse of onrechtstreekse impact van het ontwerp op de ontwikkelingslanden op het vlak van: voedselveiligheid, gezondheid en toegang tot geneesmiddelen, waardig werk, lokale en internationale handel, inkomens en mobilisering van lokale middelen (taxatie), mobiliteit van personen, leefmilieu en klimaatverandering (mechanismen voor schone ontwikkeling), vrede en veiligheid.

Impact op ontwikkelingslanden. |  Geen impact op ontwikkelingslanden.

Leg uit waarom:

Het betreft een nationale maatregel.

## Analyse d'impact intégrée

### Fiche signalétique

#### A. Auteur

Membre du Gouvernement compétent

Le Ministre des Finances J. VAN OVERTVELDT

Contact cellule stratégique

Nom : Tim Van Sant Pierre Mouligneaux

E-mail : tim.vansant@kcfm.be pierre.mouligneaux@kcfm.be

Téléphone : 0257 48121 0257 48117

Administration

SPF Finances

Contact administration

Nom : Johan Debelva

E-mail : johan.debelva@minfin.fed.be

Téléphone : 0257 62644

#### B. Projet

Titre de la réglementation

Avant-projet de loi modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée

Description succincte du projet de réglementation en mentionnant l'origine réglementaire (traités, directive, accord de coopération, actualité, ...), les objectifs poursuivis et la mise en œuvre.

Modification des articles 17 et 22bis du Code de la taxe sur la valeur ajoutée en ce qui concerne les règles en matière d'exigibilité de la taxe relatives aux livraisons de biens et prestations de services.

Analyses d'impact déjà réalisées :

Oui  Non

#### C. Consultations sur le projet de réglementation

Consultation obligatoire, facultative ou informelle

néant

#### D. Sources utilisées pour effectuer l'analyse d'impact

Statistiques, documents, institutions et personnes de référence

néant

## Quel est l'impact du projet de réglementation sur ces 21 thèmes ?

### 1. Lutte contre la pauvreté

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 2. Égalité des chances et cohésion sociale

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 3. Égalité des femmes et des hommes

1. Quelles personnes sont (directement et indirectement) concernées par le projet et quelle est la composition sexuée de ce(s) groupe(s) de personnes ?

Des personnes sont concernées. |  Aucune personne n'est concernée.

Expliquez pourquoi :

Il s'agit de l'application générale de dispositions en matière de T.V.A.

### 4. Santé

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 5. Emploi

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 6. Modes de consommation et production

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 7. Développement économique

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 8. Investissements

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 9. Recherche et développement

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

### 10. PME

1. Quelles entreprises sont directement et indirectement concernées ?

Des entreprises (dont des PME) sont concernées. |  Aucune entreprise n'est concernée.

Détaillez le(s) secteur(s), le nombre d'entreprises, le % de PME (

Les dispositions relatives à l'exigibilité de la taxe sur la valeur ajoutée s'appliquent à tous les assujettis.

2. Identifiez les impacts positifs et négatifs du projet sur les PME.

N.B. les impacts sur les charges administratives doivent être détaillés au thème 11

Il n'y a pas d'impact spécifique, ni positif ni négatif à l'égard des pme.

Avant-projet de loi modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée - (v1) - 18/06/2015 10:28

Il y a des impacts négatifs.

## 11. Charges administratives

Des entreprises/citoyens sont concernés.  Les entreprises/citoyens ne sont pas concernés.

1. Identifiez, par groupe concerné, les formalités et les obligations nécessaires à l'application de la réglementation.

Réglementation actuelle

Réglementation en projet

L'émission d'une facture avant la survenance du fait générateur, n'était plus une cause d'exigibilité de la taxe.  
Cela entraîne une charge administrative supplémentaire du suivi du paiement et de la réalisation de l'opération.

Le présent projet réintroduit cette cause d'exigibilité.  
Cette mesure apporte une solution pour la réduction de ces charges administratives.

S'il y a des formalités et/ou des obligations dans la réglementation actuelle, cochez cette case.

S'il y a des formalités et/ou des obligations pour la réglementation en projet, cochez cette case.

## 12. Énergie

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 13. Mobilité

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 14. Alimentation

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 15. Changements climatiques

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 16. Ressources naturelles

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 17. Air intérieur et extérieur

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 18. Biodiversité

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 19. Nuisances

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 20. Autorités publiques

Impact positif  Impact négatif |  Pas d'impact

## 21. Cohérence des politiques en faveur du développement

Avant-projet de loi modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée - (v1) - 18/06/2015 10:28

1. Identifiez les éventuels impacts directs et indirects du projet sur les pays en développement dans les domaines suivants : sécurité alimentaire, santé et accès aux médicaments, travail décent, commerce local et international, revenus et mobilisations de ressources domestiques (taxation), mobilité des personnes, environnement et changements climatiques (mécanismes de développement propre), paix et sécurité.

Impact sur les pays en développement. |  Pas d'impact sur les pays en développement.

Expliquez pourquoi :

Il s'agit d'une mesure nationale.

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE  
NR. 57.774/3 VAN 24 JULI 2015**

Op 29 juni 2015 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de minister van Financiën verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege verlengd tot 13 augustus 2015,<sup>(1)</sup> een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet “tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde”.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 7 juli 2015. De kamer was samengesteld uit Jo Baert, kamervoorzitter, Jeroen Van Nieuwenhove en Koen Muylle, staatsraden, Jan Velaers en Johan Put, assessoren, en Annemie Goossens, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Dries Van Eeckhoutte, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jeroen Van Nieuwenhove, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 24 juli 2015.

\*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond<sup>2</sup>, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

\*

**STREKKING VAN HET ONTWERP**

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe de regeling inzake de opeisbaarheid van de belasting over de toegevoegde waarde (hierna: btw) aan te passen.<sup>3</sup>

Daartoe worden de artikelen 17 en 22bis van het Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde (hierna: Btw-wetboek) vervangen (artikelen 2 en 3 van het ontwerp). Meer bepaald wordt in de ontworpen bepalingen opnieuw een verband gelegd tussen die opeisbaarheid en het voorafgaand

<sup>1</sup> Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege wordt verlengd met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juli en 31 juli of wanneer hij verstrijkt tussen 15 juli en 15 augustus.

<sup>2</sup> Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de conformiteit met hogere rechtsnormen verstaan.

<sup>3</sup> In artikel 1, § 12, 2°, van het Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde wordt de “opeisbaarheid van belasting” omschreven als “het recht dat de Schatkist heeft om krachtens de wet de belasting vanaf een bepaald tijdstip te vorderen van de persoon die de belasting moet voldoen, ook al kan de betaling daarvan worden uitgesteld”.

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT  
N° 57.774/3 DU 24 JUILLET 2015**

Le 29 juin 2015, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le ministre des Finances à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé de plein droit jusqu'au 13 août 2015,<sup>(1)</sup> sur un avant-projet de loi “modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée”.

L'avant-projet a été examiné par la troisième chambre le 7 juillet 2015. La chambre était composée de Jo Baert, président de chambre, Jeroen Van Nieuwenhove et Koen Muylle, conseillers d'État, Jan Velaers et Johan Put, assesses, et Annemie Goossens, greffier.

Le rapport a été présenté par Dries Van Eeckhoutte, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jeroen Van Nieuwenhove, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 24 juillet 2015.

\*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1<sup>er</sup>, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique<sup>2</sup> et l'accomplissement des formalités prescrites.

\*

**PORTÉE DU PROJET**

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet d'adapter le régime d'exigibilité de la taxe sur la valeur ajoutée (ci-après: T.V.A.)<sup>3</sup>.

À cet effet, les articles 17 et 22bis du Code de la taxe sur la valeur ajoutée (ci-après: Code de la T.V.A.) sont remplacés (articles 2 et 3 du projet). Plus particulièrement, les dispositions en projet établissent de nouveau un lien entre cette exigibilité et la facturation préalable, celle-ci n'ayant

<sup>1</sup> Ce délai résulte de l'article 84, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, 2°, *in fine*, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, qui précise que ce délai est prolongé de plein droit de quinze jours lorsqu'il prend cours du 15 juillet au 31 juillet ou lorsqu'il expire entre le 15 juillet et le 15 août.

<sup>2</sup> S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par “fondement juridique” la conformité aux normes supérieures.

<sup>3</sup> L'article 1<sup>er</sup>, § 12, 2°, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée définit l'“exigibilité de la taxe” comme “le droit que le Trésor peut faire valoir aux termes de la loi, à partir d'un moment donné, auprès du redevable pour le paiement de la taxe, même si le paiement peut en être reporté”.

factureren, nadat sedert 1 januari 2013 het voorafgaand factureren niet meer als oorzaak van opeisbaarheid gold.<sup>4</sup>

Bovendien worden verwijzingen in artikel 53 van het Btw-wetboek naar onderdelen van de artikelen 17 en 22*bis* van datzelfde wetboek aangepast (artikel 4 van het ontwerp).

De aan te nemen wet treedt in werking op 1 januari 2016 (artikel 5 van het ontwerp).

## ALGEMENE BESPREKING

3. Krachtens de artikelen 16, § 1, eerste lid, en 22, § 1, van het Btw-wetboek vindt het belastbare feit plaats en wordt de belasting opeisbaar, respectievelijk voor leveringen van goederen, op het tijdstip waarop de levering van het goed wordt verricht en, voor diensten, op het tijdstip waarop de dienst wordt verricht. Het gaat om basisregels die gelden voor zover er niet van wordt afgeweken.

De afwijkingen inzake de opeisbaarheid van de belasting zijn opgenomen in de artikelen 17 en 22*bis* van het Btw-wetboek, die het voorwerp zijn van de artikelen 2 en 3 van het ontwerp.

4. Alvorens de ontworpen bepalingen in detail te bespreken, moet eerst in kaart worden gebracht wat de bedoeling is die erachter schuilt.

4.1. Artikel 2 van het ontwerp strekt ertoe om artikel 17 van het Btw-wetboek te vervangen.

### 4.1.1. *Het ontworpen artikel 17, § 1, van het Btw-wetboek*

Artikel 17, § 1, van het Btw-wetboek telt thans één lid, dat terug te vinden is in het ontworpen artikel 17, § 1, als het derde lid. De formulering van beide leden verschilt enigszins, maar inhoudelijk lopen ze gelijk. De eerste twee leden van het ontworpen artikel 17, § 1, van het Btw-wetboek zijn nieuw. De precieze verhouding tussen die nieuwe leden en het derde lid is echter niet meteen duidelijk. Daarover is toelichting gevraagd aan de gemachtigde, die het volgende heeft meegedeeld:

“Bij de redactie van onderhavig wetsontwerp werden navolgende algemene principes vooropgesteld:

— de artikelen 17 en 22*bis* vormen in hun geheel een afwijking op de algemene regel vervat in resp. de artikelen 16 en 22 inzake het belastbaar feit en de opeisbaarheid van de btw;

— elke paragraaf van de artikelen 17 en 22*bis* beoogt een specifieke situatie en moet (...) aldus autonoom worden gelezen:

<sup>4</sup> De wet van 17 december 2012 “tot wijziging van de belasting over de toegevoegde waarde (I)” verving met ingang van 1 januari 2013 onder meer artikel 17 van het Btw-wetboek en voegde een artikel 22*bis* in dat wetboek in.

plus été considérée comme une cause d'exigibilité depuis le 1<sup>er</sup> janvier 2013 <sup>4</sup>.

En outre, des références que l'article 53 du Code de la T.V.A. fait à des divisions des articles 17 et 22*bis* de ce même code sont adaptées (article 4 du projet).

La loi à adopter entrera en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2016 (article 5 du projet).

## DISCUSSION GÉNÉRALE

3. En vertu des articles 16, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, et 22, § 1<sup>er</sup>, du Code de la T.V.A., le fait générateur intervient et la taxe devient exigible, respectivement, pour les livraisons de biens, au moment où la livraison de biens est effectuée et, pour les prestations de services, au moment où la prestation de services est effectuée. Il s'agit de règles fondamentales qui s'appliquent pour autant qu'il n'y soit pas dérogé.

Les dérogations en matière d'exigibilité de la taxe sont prévues par les articles 17 et 22*bis* du Code de la T.V.A., qui font l'objet des articles 2 et 3 du projet.

4. Avant d'examiner en détail les dispositions en projet, il convient tout d'abord de préciser l'intention qui y préside.

4.1. L'article 2 du projet vise à remplacer l'article 17 du Code de la T.V.A.

### 4.1.1. *L'article 17, § 1er, en projet, du Code de la T.V.A.*

L'article 17, § 1<sup>er</sup>, du Code de la T.V.A. ne comporte actuellement qu'un seul alinéa, qui constitue l'alinéa 3 de l'article 17, § 1<sup>er</sup>, en projet. Les deux alinéas sont formulés de manière quelque peu différente, mais ils concordent sur le fond. Les deux premiers alinéas de l'article 17, § 1<sup>er</sup>, en projet, du Code de la T.V.A. sont nouveaux. Toutefois, on n'aperçoit pas d'emblée le rapport précis entre ces nouveaux alinéas et le troisième alinéa. Invité à fournir des explications à ce sujet, le délégué a communiqué ce qui suit:

“Bij de redactie van onderhavig wetsontwerp werden navolgende algemene principes vooropgesteld:

— de artikelen 17 en 22*bis* vormen in hun geheel een afwijking op de algemene regel vervat in resp. de artikelen 16 en 22 inzake het belastbaar feit en de opeisbaarheid van de btw;

— elke paragraaf van de artikelen 17 en 22*bis* beoogt een specifieke situatie en moet (...) aldus autonoom worden gelezen:

<sup>4</sup> La loi du 17 décembre 2012 “modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée (I)” a remplacé, à partir du 1<sup>er</sup> janvier 2013, notamment l'article 17 du Code de la T.V.A. et a inséré un article 22*bis* dans ce code.



- § 1: situatie waarin een factuur moet worden uitgereikt of zou moeten worden uitgereikt, zowel in de relatie B2B als B2C (indien factuurverplichting)

- § 2: de intracommunautaire leveringen en diensten

- § 3: het incasseringstelsel voor handelingen met particulieren

- § 4: handelingen met overheidslichamen

1) Artikel 17, § 1, tweede lid en artikel 22bis, § 1, tweede lid vormen een vangnet ingeval geen factuur zou worden uitgereikt (hoewel dit wettelijk verplicht is). In die zin heeft het tweede lid geen voorrang op het eerste lid. Zoals gesteld in de memorie vormen het eerste en tweede lid een sluitend geheel op logisch en chronologisch vlak, met als begindatum het belastbare feit (zoals bepaald in de artikelen 16 en 22) en als einddatum de vijftiende dag van de maand volgend op het belastbare feit. Het is uiteraard de bedoeling om te vermijden dat de factuur op een willekeurige datum zou worden uitgereikt, zonder rekening te houden met het belastbare feit, nl. het tijdstip waarop de levering of de dienst werkelijk is verricht. Om deze reden wordt in de memorie nogmaals gewezen op het feit dat op de factuur in principe twee datums moeten worden vermeld, nl. het tijdstip van het belastbare feit en de datum van uitgifte (tenzij beide datums uiteraard zouden samenvallen).

Het derde lid van resp. artikel 17, § 1 en 22bis, § 1 heeft betrekking op de specifieke situatie waarin een betaling wordt ontvangen vóór het belastbare feit (voor zover voordien nog geen voorschotfactuur werd uitgereikt). Door de betaling van de prijs of een deel ervan wordt de btw opeisbaar. Aangezien de belasting opeisbaar wordt, zal een factuur moeten worden uitgereikt.

De uitreiking van een voorschotfactuur (dus voorafgaand aan het belastbare feit), zonder dat er een betaling is aan voorafgegaan valt dan weer onder de regel bedoeld in het eerste lid.”

#### 4.1.2. Het ontworpen artikel 17, § 2, van het Btw-wetboek

Artikel 17, § 2, van het Btw-wetboek telt thans twee leden, die terug te vinden zijn in het ontworpen artikel 17, § 2. De formulering ervan verschilt enigszins, maar inhoudelijk wijken de nieuwe bepalingen niet af van de thans geldende.

Over de verhouding tussen beide leden van het ontworpen artikel 17, § 2, van het Btw-wetboek verstrekte de gemachtigde de volgende toelichting, die aansluit bij de uitleg van de gemachtigde die is weergegeven onder 4.1.1:

“Dezelfde redenering is van toepassing voor artikel 17, § 2: het tweede lid is een vangnet indien geen factuur zou zijn uitgereikt voor de uiterste datum. Het is een letterlijke herneming van het actuele artikel 17, § 2. Ook hier vormen beide leden een sluitend geheel. Het ene lid is derhalve niet ondergeschikt aan het andere.”

- § 1: *situatie waarin een factuur moet worden uitgereikt of zou moeten worden uitgereikt, zowel in de relatie B2B als B2C (indien factuurverplichting)*

- § 2: *de intracommunautaire leveringen en diensten*

- § 3: *het incasseringstelsel voor handelingen met particulieren*

- § 4: *handelingen met overheidslichamen*

1) *Artikel 17, § 1, tweede lid en artikel 22bis, § 1, tweede lid vormen een vangnet ingeval geen factuur zou worden uitgereikt (hoewel dit wettelijk verplicht is). In die zin heeft het tweede lid geen voorrang op het eerste lid. Zoals gesteld in de memorie vormen het eerste en tweede lid een sluitend geheel op logisch en chronologisch vlak, met als begindatum het belastbare feit (zoals bepaald in de artikelen 16 en 22) en als einddatum de vijftiende dag van de maand volgend op het belastbare feit. Het is uiteraard de bedoeling om te vermijden dat de factuur op een willekeurige datum zou worden uitgereikt, zonder rekening te houden met het belastbare feit, nl. het tijdstip waarop de levering of de dienst werkelijk is verricht. Om deze reden wordt in de memorie nogmaals gewezen op het feit dat op de factuur in principe twee datums moeten worden vermeld, nl. het tijdstip van het belastbare feit en de datum van uitgifte (tenzij beide datums uiteraard zouden samenvallen).*

*Het derde lid van resp. artikel 17, § 1 en 22bis, § 1 heeft betrekking op de specifieke situatie waarin een betaling wordt ontvangen vóór het belastbare feit (voor zover voordien nog geen voorschotfactuur werd uitgereikt). Door de betaling van de prijs of een deel ervan wordt de btw opeisbaar. Aangezien de belasting opeisbaar wordt, zal een factuur moeten worden uitgereikt.*

*De uitreiking van een voorschotfactuur (dus voorafgaand aan het belastbare feit), zonder dat er een betaling is aan voorafgegaan valt dan weer onder de regel bedoeld in het eerste lid”.*

#### 4.1.2. *L'article 17, § 2, en projet, du Code de la T.V.A .*

*L'article 17, § 2, du Code de la T.V.A. comporte actuellement deux alinéas, qui sont reproduits à l'article 17, § 2, en projet. Si leur formulation est quelque peu différente, les nouvelles dispositions ne s'écartent pas sur le fond des dispositions actuellement en vigueur.*

*Concernant le rapport entre les deux alinéas de l'article 17, § 2, en projet, du Code de la T.V.A., le délégué a fourni l'explication suivante, qui rejoint son explication reproduite au point 4.1.1:*

*“Dezelfde redenering is van toepassing voor artikel 17, § 2: het tweede lid is een vangnet indien geen factuur zou zijn uitgereikt voor de uiterste datum. Het is een letterlijke herneming van het actuele artikel 17, § 2. Ook hier vormen beide leden een sluitend geheel. Het ene lid is derhalve niet ondergeschikt aan het andere”.*

Op de vraag waarom in een regeling inzake de opeisbaarheid van belasting wordt voorzien als de levering van goederen is vrijgesteld van belasting krachtens artikel 39bis van het Btw-wetboek, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“Een intracommunautaire levering wordt voor de toepassing van de btw steeds opgesplitst in twee verschillende handelingen:

1) een vrijgestelde intracommunautaire levering op grond van artikel 39bis W.BTW in de lidstaat van waaruit de goederen vertrekken (België);

2) een belaste intracommunautaire verwerving in de lidstaat waar de goederen aankomen (equivalent van het Belgische artikel 25ter W.BTW).

Rekening houdend met de vrijstelling waarin artikel 39bis van het Wetboek voorziet, is de bepaling van het tijdstip van opeisbaarheid belangrijk en noodzakelijk om het aangiftetijdperk te bepalen waarin de intracommunautaire levering geacht wordt te zijn verricht, zodat ze zowel in de lidstaat van vertrek als in de lidstaat van bestemming op een identiek tijdstip wordt opgenomen in navolgende aangiften:

1° in de periodieke aangifte van de Belgische verkoper, als een vrijgestelde intracommunautaire levering (rooster 46);

2° in de btw-opgave van de intracommunautaire handelingen die moeten ingediend worden door de Belgische verkoper (Wetboek, art. 53sexies);

3° in de periodieke aangifte van de koper, als intracommunautaire verwerving van goederen.

Deze gelijktijdigheid is derhalve noodzakelijk om de concordantie tussen de vrijgestelde handeling in de ene lidstaat en de belaste handeling in de andere lidstaat te verzekeren en te controleren.”

In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat de uitreiking van een factuur betreffende een intracommunautaire levering van goederen de btw slechts opeisbaar maakt als deze het belastbaar feit van de belasting vaststelt én betrekking heeft op de gehele prijs. Dat blijkt echter niet uit de ontworpen bepalingen, wat dient te worden verholpen (zie ook opmerking 10).

#### 4.1.3. *Het ontworpen artikel 17, § 3, van het Btw-wetboek*

Het thans geldende artikel 17, § 3, van het Btw-wetboek wordt overgenomen in het ontworpen artikel 17, § 3, zij het dat de formulering enigszins is aangepast.

Gevraagd om te verduidelijken hoe deze derde paragraaf zich verhoudt tot de eerste paragraaf van het ontworpen artikel 17 van het Btw-wetboek, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Artikel 17, § 3, is [een] regeling die uitsluitend van toepassing is op de leveringen van goederen aan particulieren en waarvoor er geen factuur moet worden uitgereikt. Het betreft,

Interrogé sur le point de savoir pourquoi un régime d'exigibilité de la taxe est prévu lorsque la livraison de biens est exonérée de la taxe en vertu de l'article 39bis du Code de la T.V.A., le délégué a répondu ce qui suit:

“Een intracommunautaire levering wordt voor de toepassing van de btw steeds opgesplitst in twee verschillende handelingen:

1) een vrijgestelde intracommunautaire levering op grond van artikel 39bis W.BTW in de lidstaat van waaruit de goederen vertrekken (België);

2) een belaste intracommunautaire verwerving in de lidstaat waar de goederen aankomen (equivalent van het Belgische artikel 25ter W.BTW).

Rekening houdend met de vrijstelling waarin artikel 39bis van het Wetboek voorziet, is de bepaling van het tijdstip van opeisbaarheid belangrijk en noodzakelijk om het aangiftetijdperk te bepalen waarin de intracommunautaire levering geacht wordt te zijn verricht, zodat ze zowel in de lidstaat van vertrek als in de lidstaat van bestemming op een identiek tijdstip wordt opgenomen in navolgende aangiften:

1° in de periodieke aangifte van de Belgische verkoper, als een vrijgestelde intracommunautaire levering (rooster 46);

2° in de btw-opgave van de intracommunautaire handelingen die moeten ingediend worden door de Belgische verkoper (Wetboek, art. 53sexies);

3° in de periodieke aangifte van de koper, als intracommunautaire verwerving van goederen.

Deze gelijktijdigheid is derhalve noodzakelijk om de concordantie tussen de vrijgestelde handeling in de ene lidstaat en de belaste handeling in de andere lidstaat te verzekeren en te controleren”.

L'exposé des motifs souligne que l'émission d'une facture concernant une livraison intracommunautaire de biens ne rend la T.V.A. exigible que si elle constate le fait générateur de la taxe et si elle concerne la totalité du prix. Dès lors que ces éléments ne ressortent pas des dispositions en projet, il convient d'y remédier (voir également l'observation 10).

#### 4.1.3. *L'article 17, § 3, en projet, du Code de la T.V.A.*

L'article 17, § 3, actuellement en vigueur, du Code de la T.V.A est reproduit à l'article 17, § 3, en projet, étant entendu que la formulation est quelque peu adaptée.

Invité à fournir des précisions sur la manière dont s'articulent ce troisième paragraphe et le premier paragraphe de l'article 17, en projet, du Code de la T.V.A., le délégué a déclaré ce qui suit:

“Artikel 17, § 3, is [een] regeling die uitsluitend van toepassing is op de leveringen van goederen aan particulieren en waarvoor er geen factuur moet worden uitgereikt. Het betreft,

zoals in de inleiding vermeld, een autonome regeling die een afwijking vormt op de algemene regel vervat in artikel 16. Het vormt als dusdanig geen afwijking op artikel 17, § 1 omdat laatstgenoemde bepaling de situatie beoogt waarin een factuur moet worden uitgereikt.”

Dat het ontworpen artikel 17, § 1, van het Btw-wetboek slechts van toepassing is in het geval een factuur moet worden uitgereikt,<sup>5</sup> is niet zonder meer af te leiden uit de ontworpen bepaling, wat zal moeten worden verholpen (zie ook opmerking 10).<sup>6</sup>

#### 4.1.4. Het ontworpen artikel 17, § 4, van het Btw-wetboek

De gemachtigde preciseerde dat de afwijkende nieuwe bepaling in het ontworpen artikel 17, § 4, van het Btw-wetboek betrekking heeft “op de situatie waarbij de btw moet worden voldaan:

— door hetzij de medecontractant op grond van artikel 51, § 2, 2°;

— door hetzij de medecontractant van de leverancier op grond van artikel 51, § 4”.

4.2. Artikel 3 van het ontwerp strekt ertoe om artikel 22bis van het Btw-wetboek te vervangen.

#### 4.2.1. Het ontworpen artikel 22bis, § 2, van het Btw-wetboek

Op de vraag wat de verhouding is tussen het eerste en het tweede lid van het ontworpen artikel 22bis, § 2, van het Btw-wetboek, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“Ten aanzien van de intracommunautaire [diensten] gelden de “normale” regels inzake de opeisbaarheid. In principe is de btw dus opeisbaar op het tijdstip waarop de dienst is verricht overeenkomstig artikel 22 (dat steunt op artikel 63 van de richtlijn 2006/112/EG), tenzij er vóór dat tijdstip een betaling wordt ontvangen (artikel 65 van voormelde richtlijn). Men kan dus niet stellen dat lid 2 voorrang heeft op lid 1, zij bestaan naast elkaar en beogen elk een andere situatie.”

#### 4.2.2. Het ontworpen artikel 22bis, § 4, van het Btw-wetboek

De gemachtigde preciseerde dat de afwijkende nieuwe bepaling in het ontworpen artikel 22bis, § 4, van het Btw-wetboek betrekking heeft “op de situatie waarbij de btw moet worden voldaan:

— door hetzij de ontvanger van de dienst op grond van artikel 51, § 2, 1°;

<sup>5</sup> De gevallen waarin de belastingplichtige een factuur dient uit te reiken, zijn bepaald in artikel 53, § 2, eerste lid, van het Btw-wetboek en in het eerste hoofdstuk van het koninklijk besluit nr. 1 van 29 december 1992 “met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde”.

<sup>6</sup> Indien geen factuurplicht geldt, wordt de belasting opeisbaar hetzij bij ontvangst van de betaling of de subsidies (ontworpen artikel 17, §§ 3 en 4, van het Btw-wetboek), hetzij bij de levering (artikel 16, § 1, van het Btw-wetboek).

zoals in de inleiding vermeld, een autonome regeling die een afwijking vormt op de algemene regel vervat in artikel 16. Het vormt als dusdanig geen afwijking op artikel 17, § 1 omdat laatstgenoemde bepaling de situatie beoogt waarin een factuur moet worden uitgereikt”.

*On ne peut déduire purement et simplement de la disposition en projet que l'article 17, § 1<sup>er</sup>, en projet, du Code de la T.V.A. ne s'applique qu'en cas d'émission d'une facture<sup>5</sup>; il convient d'y remédier (voir également l'observation 10)<sup>6</sup>.*

#### 4.1.4. L'article 17, § 4, en projet, du Code de la T.V.A.

*Le délégué a précisé que la nouvelle disposition dérogatoire prévue à l'article 17, § 4, en projet, du Code de la T.V.A. a trait “op de situatie waarbij de btw moet worden voldaan:*

*— door hetzij de medecontractant op grond van artikel 51, § 2, 2°;*

*— door hetzij de medecontractant van de leverancier op grond van artikel 51, § 4”.*

4.2. L'article 3 du projet tend à remplacer l'article 22bis du Code de la T.V.A.

#### 4.2.1. L'article 22bis, § 2, en projet, du Code de la T.V.A.

À la question de savoir quel est le rapport entre l'alinéa 1<sup>er</sup> et l'alinéa 2 de l'article 22bis, § 2, en projet, du Code de la T.V.A., le délégué a répondu ce qui suit:

*“Ten aanzien van de intracommunautaire [diensten] gelden de “normale” regels inzake de opeisbaarheid. In principe is de btw dus opeisbaar op het tijdstip waarop de dienst is verricht overeenkomstig artikel 22 (dat steunt op artikel 63 van de richtlijn 2006/112/EG), tenzij er vóór dat tijdstip een betaling wordt ontvangen (artikel 65 van voormelde richtlijn). Men kan dus niet stellen dat lid 2 voorrang heeft op lid 1, zij bestaan naast elkaar en beogen elk een andere situatie”.*

#### 4.2.2. L'article 22bis, § 4, en projet, du Code de la T.V.A.

*Le délégué a précisé que la nouvelle disposition dérogatoire prévue à l'article 22bis, § 4, en projet, du Code de la T.V.A. a trait “op de situatie waarbij de btw moet worden voldaan:*

*— door hetzij de ontvanger van de dienst op grond van artikel 51, § 2, 1°;*

<sup>5</sup> L'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, du Code la T.V.A., et le chapitre premier de l'arrêté royal n° 1 du 29 décembre 1992 “relatif aux mesures tendant à assurer le paiement de la taxe sur la valeur ajoutée” énoncent les cas dans lesquels l'assujéti est tenu d'émettre une facture.

<sup>6</sup> S'il n'y a pas d'obligation de facturation, la taxe devient exigible soit à la réception du paiement ou des subventions (article 17, §§ 3 et 4, en projet, du Code de la T.V.A.), soit à la livraison (article 16, § 1<sup>er</sup>, du Code de la T.V.A.).

— door hetzij de medecontractant van de leverancier op grond van artikel 51, § 4”.

5. Samengevat lijken de ontworpen bepalingen de volgende regelingen in te houden:

— door hetzij de medecontractant van de leverancier op grond van artikel 51, § 4”.

5. En résumé, les dispositions en projet semblent contenir les régimes suivants:

Goederen/Biens			
Situatie/Contexte		Wanneer opeisbaar/ Moment d'exigibilité	Ontworpen bepaling/ Disposition en projet
alle leveringen, met uitzondering van intracommunautaire leveringen verricht onder de voorwaarden van art. 39bis/ <i>toutes les livraisons, à l'exception des livraisons intracommunautaires effectuées dans les conditions de l'art. 39bis</i>	betaling zonder factuur, vóór de levering/ <i>paiement sans facture, avant la livraison</i>	ontvangst betaling/ <i>réception du paiement</i>	art. 17, § 1, derde lid/ <i>art. 17, § 1er, alinéa 3</i>
	factuur/ <i>facture</i>	datum factuur/ <i>date de la facture</i>	art. 17, § 1, eerste lid/ <i>art. 17, § 1er, alinéa 1er</i>
intracommunautaire leveringen verricht onder de voorwaarden van art. 39bis/ <i>livraisons intracommunautaires effectuées dans les conditions de l'art. 39bis</i>	geen factuur op de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>pas de facture le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	art. 17, § 1, tweede lid/ <i>art. 17, § 1er, alinéa 2</i>
	factuur/ <i>facture</i>	datum factuur/ <i>date de la facture</i>	art. 17, § 2, eerste lid/ <i>art. 17, § 2, alinéa 1er</i>
bijzonder geval 1: leveringen van roerende goederen door een belastingplichtige die gewoonlijk goederen levert aan particulieren/ <i>cas particulier 1: livraisons de biens meubles par un assujetti qui, habituellement, livre des biens à des particuliers</i>	geen factuur op de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>pas de facture le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	art. 17, § 2, tweede lid/ <i>art. 17, § 2, alinéa 2</i>
	ontvangst betaling of subsidies bedoeld in art. 26, eerste lid/ <i>réception du paiement ou des subventions visées à l'art. 26, alinéa 1er</i>	art. 17, § 3/ <i>art. 17, § 3</i>	
bijzonder geval 2: leveringen van roerende goederen door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen bedoeld in art. 6, voor zover de belasting niet verschuldigd is door de medecontractant overeenkomstig art. 51, §§ 2, 2°, en 4/ <i>cas particulier 2: livraisons de biens meubles par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'art. 6, pour autant que la taxe ne soit pas due par le cocontractant conformément à l'art. 51, §§ 2, 2°, et 4</i>	ontvangst betaling of een deel ervan/ <i>réception du paiement, en tout ou en partie</i>	art. 17, § 4/ <i>art. 17, § 4</i>	
	alle andere gevallen/ <i>tous les autres cas</i>	levering/ <i>livraison</i>	art. 16, § 1/ <i>art. 16, § 1er</i>

Diensten/Services			
	Situatie/ Contexte	Wanneer Opeisbaar/ Moment D'exigibilité	Ontworpen Bepaling/ Disposition En Projet
alle diensten, met uitzondering van intracommunautaire diensten/ <i>toutes les prestations de services, à l'exception des services intracommunautaires</i>	betaling zonder factuur, vooraleer de dienst is verricht/ <i>paiement sans facture, avant le moment où la prestation de services est effectuée</i>	ontvangst betaling of een deel ervan/ <i>réception du paiement, en tout ou en partie</i>	art. 22bis, § 1, derde lid/ <i>art. 22bis, § 1er, alinéa 3</i>
	factuur/ <i>facture</i> geen factuur op de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>pas de facture le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	datum factuur/ <i>date de la facture</i> de 15e dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden/ <i>le 15e jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur</i>	art. 22bis, § 1, eerste lid/ <i>art. 22bis, § 1er, alinéa 1er</i> art. 22bis, § 1, tweede lid/ <i>art. 22bis, § 1er, alinéa 2</i>
intracommunautaire diensten/ <i>services intracommunautaires</i>	ontvangst betaling vooraleer de dienst is verricht/ <i>réception du paiement avant le moment où la prestation de services est effectuée</i>	ontvangst betaling of een deel ervan/ <i>réception du paiement, en tout ou en partie</i>	art. 22bis, § 2, tweede lid/ <i>art. 22bis, § 2, alinéa 2</i>
bijzonder geval 1: diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk diensten verricht voor particulieren/ <i>cas particulier 1: prestations de services effectués par un assujetti qui, habituellement, fournit des services à des particuliers</i>		ontvangst betaling of subsidies bedoeld in art. 26, eerste lid/ <i>réception du paiement ou des subventions visées à l'art. 26, alinéa 1er</i>	art. 22bis, § 3/ <i>art. 22bis, § 3</i>
bijzonder geval 2: diensten verricht door een belastingplichtige voor publiekrechtelijke lichamen bedoeld in art. 6, voor zover de belasting niet verschuldigd is door de ontvanger of de medecontractant overeenkomstig art. 51, §§ 2, 1°, en 4/ <i>cas particulier 2: services effectués par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'art. 6, pour autant que la taxe ne soit pas due par le preneur ou le cocontractant conformément à l'art. 51, §§ 2, 1°, et 4</i>		ontvangst betaling of een deel ervan/ <i>réception du paiement, en tout ou en partie</i>	art. 22bis, § 4/ <i>art. 22bis, § 4</i>
alle andere gevallen/ <i>tous les autres cas</i>		verrichten dienst/ <i>prestation de services effectuée</i>	art. 22, § 1 (+ art. 22bis, § 1, eerste lid)/ <i>art. 22, § 1er (+ art. 22bis, § 1er, alinéa 1er)</i>

6. De ontworpen bepalingen weerspiegelen in bepaalde opzichten onvoldoende de bedoeling die er achter schuilt en vertonen onderlinge verschillen waarvoor geen duidelijke reden aan te wijzen valt.<sup>7</sup> In het licht van het vereiste van rechtszekerheid zullen ze dan ook moeten worden bijgesteld (zie verder, bij het onderzoek van de tekst).

7. De thans nog geldende regeling inzake de opeisbaarheid, ingesteld bij de wet van 17 december 2012, is van kracht geworden vanaf 1 januari 2013.

<sup>7</sup> Zo wordt in het ontworpen artikel 17, § 4, van het Btw-wetboek gewag gemaakt van “de betaling of een deel ervan”, terwijl in het ontworpen artikel 17, § 3, slechts sprake is van de ontvangst van “de betaling of de subsidies” (zonder vermelding van het ontvangen van een gedeeltelijke betaling of een deel van de subsidies). Een ander voorbeeld is de verschillende opbouw van de ontworpen artikelen 22bis, § 1, en 17, § 1, van het Btw-wetboek: in artikel 22bis, § 1, wordt aangegeven dat de regeling geldt voor de diensten “met uitsluiting van de in paragraaf 2 bedoelde intracommunautaire diensten”, terwijl bij de regeling voor de levering van goederen pas bij de lezing van artikel 17, § 2, blijkt dat er in een afzonderlijke regeling voor intracommunautaire leveringen van goederen wordt voorzien.

6. Les dispositions en projet reflètent insuffisamment, sous certains aspects, l'intention qui y réside et présentent des divergences pour lesquelles on ne peut invoquer de raison évidente<sup>7</sup>. Elles devront dès lors être corrigées au regard de l'exigence de sécurité juridique (voir ci-après, examen du texte).

7. Le régime d'exigibilité, actuellement en vigueur, institué par la loi du 17 décembre 2012, est entré en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2013.

<sup>7</sup> Ainsi, l'article 17, § 4, en projet, du Code de la T.V.A. fait mention “du paiement, en tout ou en partie”, alors que l'article 17, § 3, en projet, ne fait état que de la réception “du paiement ou des subventions” (sans mention de la réception d'un paiement partiel ou d'une partie des subventions). Un autre exemple est la structure différente des articles 22bis, § 1<sup>er</sup>, et 17, § 1<sup>er</sup>, en projet, du Code de la T.V.A.: l'article 22bis, § 1<sup>er</sup>, indique que la disposition s'applique aux prestations de services “à l'exclusion des services intracommunautaires visés au paragraphe 2”, alors que pour la disposition relative à la livraison de biens, ce n'est qu'à la lecture de l'article 17, § 2, qu'il ressort qu'un régime distinct est prévu pour les livraisons intracommunautaires de biens.

Vanaf 1 januari 2013 tot 31 december 2014 voorzag de belastingadministratie evenwel in een overgangsregeling (“een tolerantieperiode”) teneinde de belastingplichtigen de nodige tijd te geven zich aan de nieuwe regeling aan te passen.<sup>8</sup> Ook in verband met de definitieve regeling, in principe ingegaan op 1 januari 2015, zijn er beslissingen van de belastingadministratie.<sup>9</sup> Een gevolg van dit alles is dat sedert 1 januari 2013 de belastingplichtige rekening te houden heeft met diverse administratieve beslissingen die naast de wettelijke regels staan en er in sommige gevallen mee in strijd zijn. Door deze werkwijze is er rechtsonzekerheid ontstaan voor de belastingplichtigen.

Buiten de wet om voorzien in een overgangsregeling staat overigens ook haaks op het grondwettelijke legaliteitsbeginsel inzake belastingen. Uit de artikelen 170, § 1, en 172, tweede lid, van de Grondwet vloeit immers voort dat de wetgever zelf alle wezenlijke elementen dient vast te stellen aan de hand waarvan de belastingschuld van de belastingplichtigen kan worden bepaald, zoals de categorieën belastingplichtigen, de grondslag van de belasting, de aanslagvoet of het tarief, en de eventuele vrijstellingen en verminderingen.

Indien wordt overwogen om naar aanleiding van het invoeren van de nieuwe regels, opnieuw te voorzien in een overgangsregeling, dan zullen die bepalingen die de overgang van de geldende regeling naar een nieuwe regeling mogelijk of gemakkelijker moeten maken, in het ontwerp opgenomen moeten worden.

## ONDERZOEK VAN DE TEKST

### Voorafgaande opmerking

8. Overeenkomstig artikel 412, lid 1, tweede alinea, van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 “betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde” dient aan het ontwerp een artikel te worden toegevoegd, dat luidt:

“Deze wet is een gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde.”

### Opschrift

9. De voornaamste functie van een opschrift is het herkenbaar maken van de regeling, zodat het onderwerp van

<sup>8</sup> Zie: beslissing Btw nr. E.T.123 563 van 19 december 2012 (“Nieuwe regels inzake opeisbaarheid van btw”), beslissing Btw nr. E.T. 124 705 van 22 november 2013 (“Verlenging van de overgangsregeling inzake opeisbaarheid van de Btw”) en beslissing Btw nr. E.T.127 191 van 25 november 2014 (“Opeisbaarheid van de belasting — Definitieve regeling — Administratieve tolerantie”).

<sup>9</sup> Zie: beslissing Btw nr. E.T.126 003 van 7 oktober 2014 (“Opeisbaarheid van de belasting — Definitieve regeling”) en beslissing Btw nr. E.T.128 109 van 17 april 2015 (“Opeisbaarheid van btw — Overgangsbepalingen”).

Toutefois, du 1<sup>er</sup> janvier 2013 au 31 décembre 2014, l’administration fiscale avait prévu un régime transitoire (“une période de tolérance”) afin de donner aux assujettis le temps nécessaire pour s’adapter au nouveau régime<sup>8</sup>. Le régime définitif, qui a pris cours, en principe, le 1<sup>er</sup> janvier 2015, fait également l’objet de décisions de l’administration fiscale<sup>9</sup>. Il découle de ce qui précède que depuis le 1<sup>er</sup> janvier 2013, l’assujetti doit tenir compte de diverses décisions administratives qui coexistent avec les règles légales et qui, dans certains cas, sont contraires à celles-ci. Ce procédé est source d’insécurité juridique pour les assujettis.

Au demeurant, le fait de prévoir un régime transitoire en dehors de la loi se heurte également au principe constitutionnel de légalité en matière fiscale. En effet, il résulte des articles 170, § 1<sup>er</sup>, et 172, alinéa 2, de la Constitution que le législateur doit fixer lui-même tous les éléments essentiels permettant de déterminer la dette d’impôt des contribuables, tels que les catégories de contribuables, l’assiette de l’impôt, le taux d’imposition ou le tarif, et les exemptions ou réductions éventuelles.

Si, consécutivement à l’instauration de nouvelles règles, l’on envisage de prévoir de nouveau un régime transitoire, ces dispositions, qui doivent permettre ou faciliter le passage du régime en vigueur à un régime nouveau, devront alors être intégrées dans le projet.

## EXAMEN DU TEXTE

### Observation Préliminaire

8. Conformément à l’article 412, paragraphe 1, deuxième alinéa, de la directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 “relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée”, il convient d’ajouter au projet un article rédigé comme suit:

“La présente loi transpose partiellement la directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée”.

### Intitulé

9. La fonction principale d’un intitulé est de permettre l’identification de la réglementation, de sorte que le lecteur

<sup>8</sup> Voir: la décision T.V.A. n° E.T.123 563 du 19 décembre 2012 (“Nouvelles règles en matière d’exigibilité de la T.V.A.”), la décision T.V.A. n° E.T.124 705 du 22 novembre 2013 (“Prolongation du régime transitoire en matière d’exigibilité de la taxe”) et la décision T.V.A. n° E.T.127 191 du 25 novembre 2014 (“Exigibilité de la taxe - Régime définitif — Tolérance administrative”).

<sup>9</sup> Voir: la décision T.V.A. n° E.T.126 003 du 7 octobre 2014 (“Exigibilité de la taxe — Régime définitif”) et la décision T.V.A. n° E.T.128 109 du 17 avril 2015 (“Exigibilité de la T.V.A. — Régime transitoire”).

de tekst de lezer onmiddellijk duidelijk wordt.<sup>10</sup> Het opschrift van het ontwerp duidt enkel in het algemeen aan dat het om een wijziging van het Btw-wetboek gaat, zonder de concrete draagwijdte ervan te onthullen. Daar komt nog bij dat gelijktijdig een ander voorontwerp van wet met hetzelfde opschrift om advies aan de Raad van State is voorgelegd, waarbij wijzigingen worden aangebracht in andere bepalingen van het Btw-wetboek.<sup>11</sup> Daarom kan aan de aan te nemen wet beter het volgende opschrift worden gegeven:

“Wet tot wijziging van het Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde, met betrekking tot de opeisbaarheid van de belasting”.

#### Dispositief

##### Artikel 2

10. Gelet op wat bij de algemene bespreking is uiteengezet, wordt ter overweging gegeven om duidelijkheidshalve de volgende aanpassingen aan te brengen in het ontworpen artikel 17 van het Btw-wetboek:

— in de eerste paragraaf van artikel 17 tot uiting brengen dat het gaat om gevallen waarin men in principe verplicht is een factuur uit te reiken;

— in het tweede en het derde lid van artikel 17, § 1, het woord “evenwel” inlassen, respectievelijk na de woorden “De belasting wordt” en de woorden “wordt de belasting”;

— in de tweede paragraaf van artikel 17 tot uiting brengen dat de btw slechts opeisbaar wordt als de factuur het belastbare feit van de belasting vaststelt en betrekking heeft op de gehele prijs;

— in het tweede lid van artikel 17, § 2, het woord “evenwel” inlassen na de woorden “De belasting wordt”;

— in het tweede lid van artikel 17, § 4, meer specifiek verwijzen naar “artikel 51, §§ 2, 2°, en 4”.

##### Artikel 3

11. Gelet op wat bij de algemene bespreking is uiteengezet, wordt ter overweging gegeven om duidelijkheidshalve de volgende aanpassingen aan te brengen in het ontworpen artikel 22*bis* van het Btw-wetboek:

— in de eerste paragraaf van artikel 22*bis* tot uiting brengen dat het gaat om gevallen waarin men in principe verplicht is een factuur uit te reiken;

<sup>10</sup> Beginselen van de wetgevingstechniek — Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, Raad van State, 2008, aanbeveling nr. 14.1, te raadplegen op de internetsite van de Raad van State ([www.raadvst-consetat.be](http://www.raadvst-consetat.be)).

<sup>11</sup> Voorontwerp van wet “tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde” (adv.RvS 57 773/3 van 10 juli 2015).

cerne immédiatement l’objet de l’acte <sup>10</sup>. L’intitulé du projet se borne à indiquer d’une manière générale qu’il s’agit d’une modification du Code de la T.V.A., sans en révéler la portée concrète. À cela s’ajoute qu’un autre avant-projet de loi, portant le même intitulé et modifiant d’autres dispositions du Code de la T.V.A. <sup>11</sup>, a en même temps été soumis, pour avis, au Conseil d’État. Il serait dès lors préférable de donner à la loi à adopter l’intitulé suivant:

“Loi modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée, en ce qui concerne l’exigibilité de la taxe”.

#### Dispositif

##### Article 2

10. Compte tenu de ce qui a été observé lors de la discussion générale, il est suggéré, par souci de clarté, d’apporter à l’article 17 en projet du Code de la T.V.A. les modifications suivantes:

— le premier paragraphe de l’article 17 doit faire apparaître qu’il s’agit de cas dans lesquels, en principe, la délivrance d’une facture est obligatoire;

— dans les alinéas 2 et 3 de l’article 17, § 1<sup>er</sup>, il y a lieu d’insérer le mot “toutefois” respectivement après les mots “La taxe devient” et les mots “la taxe devient”;

— le deuxième paragraphe de l’article 17 doit faire apparaître que la taxe ne devient exigible que si la facture constate le fait générateur et concerne la totalité du prix;

— dans l’alinéa 2 de l’article 17, § 2, il y a lieu d’insérer le mot “toutefois” après les mots “La taxe devient”;

— à l’alinéa 2 de l’article 17, § 4, il convient de viser plus spécifiquement “l’article 51, §§ 2, 2°, et 4”.

##### Article 3

11. Compte tenu de ce qui a été observé lors de la discussion générale, il est suggéré, par souci de clarté, d’apporter à l’article 22*bis* en projet du Code de la T.V.A. les modifications suivantes:

— le premier paragraphe de l’article 22*bis* doit faire apparaître qu’il s’agit de cas dans lesquels, en principe, la délivrance d’une facture est obligatoire;

<sup>10</sup> Principes de technique législative — Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires, Conseil d’État, 2008, recommandation n° 14.1, à consulter sur le site Internet du Conseil d’État ([www.raadvst-consetat.be](http://www.raadvst-consetat.be)).

<sup>11</sup> Avant-projet de loi “modifiant le Code de la taxe sur la valeur ajoutée” (avis C.E. 57 773/3 du 10 juillet 2015).

— in het tweede en het derde lid van artikel 22*bis*, § 1, het woord “evenwel” inlassen, respectievelijk na de woorden “De belasting wordt” en de woorden “wordt de belasting”;

— in het tweede lid van artikel 22*bis*, § 2, het woord “evenwel” inlassen na de woorden “wordt de belasting”;

— in het tweede lid van artikel 22*bis*, § 4, meer specifiek verwijzen naar “artikel 51, §§ 2, 1°, en 4”.

*De griffier*

Annemie GOOSSENS

*De voorzitter*

Jo BAERT

— dans les alinéas 2 et 3 de l’article 22*bis*, § 1<sup>er</sup>, il y a lieu d’insérer le mot “toutefois” respectivement après les mots “La taxe devient” et les mots “la taxe devient”;

— dans l’alinéa 2 de l’article 22*bis*, § 2, il convient d’insérer le mot “toutefois” après les mots “la taxe devient”;

— à l’alinéa 2 de l’article 22*bis*, § 4, il y a lieu de viser plus spécifiquement “l’article 51, §§ 2, 1°, et 4”.

*Le greffier*

Annemie GOOSSENS

*Le président*

Jo BAERT



**WETSONTWERP**

FILIP,

KONING DER BELGEN,

*Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,*  
ONZE GROET.

op de voordracht van de minister van Financiën,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

De minister van Financiën is ermee belast in onze naam bij de Kamer van volksvertegenwoordigers het ontwerp van wet in te dienen waarvan de tekst hierna volgt:

**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

**Art. 2**

Deze wet is een gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde.

**Art. 3**

Artikel 17 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, vervangen bij de wet van 17 december 2012, wordt vervangen als volgt:

“Art. 17. § 1. In afwijking van artikel 16 wordt voor de leveringen van goederen de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking van de factuur plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de levering wordt verricht.

De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 16, § 1, eerste lid, heeft plaatsgevonden wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de levering van de goederen

**PROJET DE LOI**

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

*À tous, présents et à venir,*  
SALUT.

sur la proposition du ministre des Finances,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Le ministre des Finances est chargé de présenter en notre nom à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

**Article 1<sup>er</sup>**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

**Art. 2**

La présente loi transpose partiellement la directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée.

**Art. 3**

L'article 17, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, remplacé par la loi du 17 décembre 2012, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 17. § 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens, au moment de l'émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la livraison est effectuée.

La taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur visé à l'article 16, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la livraison des biens est effectuée, la taxe

wordt verricht, wordt de belasting evenwel opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen.

Deze paragraaf is van toepassing op de leveringen van goederen waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid.

§ 2. In afwijking van artikel 16 en paragraaf 1, wordt, voor de leveringen van goederen die onder de voorwaarden van artikel 39*bis* zijn verricht, de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt.

De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden, wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

§ 3. In afwijking van artikel 16 wordt voor de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk goederen levert aan particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, worden ontvangen.

§ 4. In afwijking van artikel 16 en paragraaf 1, wordt voor de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen.

Het eerste lid is niet van toepassing op de leveringen van roerende goederen waarvoor de belasting is verschuldigd door de medecontractant overeenkomstig artikel 51, § § 2, 2°, en 4.”

#### Art. 4

Artikel 22*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 17 december 2012, wordt vervangen als volgt:

“Art. 22*bis*. § 1. In afwijking van artikel 22 wordt voor de diensten met uitsluiting van de in paragraaf 2 bedoelde intracommunautaire diensten, de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de dienst is verricht.

De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand

devient toutefois exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

Ce paragraphe s'applique aux livraisons de biens pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>.

§ 2. Par dérogation à l'article 16 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens effectuées dans les conditions prévues à l'article 39*bis*, au moment de l'émission de la facture.

La taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois suivant celui au cours duquel est intervenu le fait générateur, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date.

§ 3. Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens meubles faites par un assujetti qui, habituellement, livre des biens à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, au moment de la réception du paiement ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, à concurrence du montant perçu.

§ 4. Par dérogation à l'article 16 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens meubles effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu.

L'alinéa 1<sup>er</sup> ne s'applique pas aux livraisons de biens meubles pour lesquelles la taxe est due par le cocontractant conformément à l'article 51, § § 2, 2°, et 4.”

#### Art. 4

L'article 22*bis*, du même Code, inséré par la loi du 17 décembre 2012, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 22*bis*. § 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l'article 22, la taxe devient exigible, pour les prestations de services à l'exclusion des services intracommunautaires visés au paragraphe 2, au moment de l'émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la prestation de services est effectuée.

La taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel

waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 22, heeft plaatsgevonden wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting evenwel opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling werd ontvangen.

Deze paragraaf is van toepassing op de diensten waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid.

§ 2. Voor de intracommunautaire diensten wordt de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de dienst is verricht overeenkomstig artikel 22.

Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting evenwel opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen.

Onder “intracommunautaire diensten” wordt verstaan, diensten, andere dan die welke in de lidstaat waar deze belastbaar zijn van de belasting zijn vrijgesteld en waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger van de dienst krachtens de nationale bepaling die artikel 196 van de richtlijn 2006/112/EG omzet in de lidstaat waar die diensten belastbaar zijn.

§ 3. In afwijking van artikel 22, wordt voor de diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk diensten verricht voor particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, worden ontvangen.

§ 4. In afwijking van artikel 22 en paragraaf 1, wordt voor de diensten verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen.

Het eerste lid is niet van toepassing op de diensten waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger of de medecontractant overeenkomstig artikel 51, § 2, 1<sup>o</sup>, en 4.<sup>o</sup>.

#### Art. 5

In artikel 53, § 2, eerste lid, 4<sup>o</sup>, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 17 december 2012, worden

est intervenu le fait générateur visé à l'article 22, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient toutefois exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

Ce paragraphe s'applique aux prestations de services pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>.

§ 2. La taxe devient exigible, en ce qui concerne les services intracommunautaires, au moment où la prestation de services est effectuée conformément à l'article 22.

Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient toutefois exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu.

Par “services intracommunautaires”, on entend les services autres que ceux qui sont exemptés de la taxe dans l'État membre où ils sont imposables et pour lesquels la taxe est due par le preneur du service conformément à la disposition nationale qui transpose l'article 196 de la directive 2006/112/CE dans l'État membre où ces services sont imposables.

§ 3. Par dérogation à l'article 22, la taxe devient exigible, pour les prestations de services effectuées par un assujetti qui, habituellement, fournit des services à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, au moment de la réception du paiement ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, à concurrence du montant perçu.

§ 4. Par dérogation à l'article 22 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les prestations de services effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu.

L'alinéa 1<sup>er</sup> ne s'applique pas aux prestations de services pour lesquelles la taxe est due par le preneur ou le cocontractant conformément à l'article 51, § 2, 1<sup>o</sup>, et 4.<sup>o</sup>.

#### Art. 5

Dans l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 4<sup>o</sup>, du même Code, remplacé par la loi du 17 décembre 2012, les mots “des

de woorden “de artikelen 17, § 1 en 22bis, eerste lid” vervangen door de woorden “de artikelen 17, § 1, derde lid en § 4 en 22bis, § 1, derde lid, § 2, tweede lid en § 4”.

Art. 6

Deze wet treedt in werking op 1 januari 2016.

Gegeven te Brussel, 3 september 2015

**FILIP**

VAN KONINGSWEGE:

*De minister van Financiën,*

Johan VAN OVERTVELDT

articles 17, § 1<sup>er</sup>, et 22bis, alinéa 1<sup>er</sup>” sont remplacés par les mots “des articles 17, § 1<sup>er</sup>, alinéa 3 et § 4 et 22bis, § 1<sup>er</sup>, alinéa 3, § 2, alinéa 2 et § 4.”.

Art. 6

La présente loi entre en vigueur le 1<sup>er</sup> janvier 2016.

Donné à Bruxelles, le 3 septembre 2015

**PHILIPPE**

PAR LE ROI:

*Le ministre des Finances,*

Johan VAN OVERTVELDT

**BIJLAGE**

**ANNEXE**



Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde	Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde Aan ontwerp aangepaste tekst
<p style="text-align: center;"><b>Artikel 17</b></p> <p style="text-align: center;">-</p> <p style="text-align: center;">-</p> <p>§ 1. Wordt de prijs of een deel ervan ontvangen vóór het tijdstip waarop de levering wordt verricht, dan wordt de belasting opeisbaar op het tijdstip van de ontvangst ten belope van het ontvangen bedrag.</p> <p>§ 2. In afwijking van paragraaf 1 en artikel 16, § 2, eerste lid, wordt, voor leveringen van goederen die onder de voorwaarden van artikel 39bis zijn verricht, de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt. <i>(eerste lid)</i></p> <p>De belasting wordt opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op die waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden, indien geen factuur werd uitgereikt voor deze datum. <i>(tweede lid)</i></p> <p>§ 3. Ten aanzien van de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk goederen levert aan particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, wordt de belasting</p>	<p style="text-align: center;"><b>Artikel 17</b></p> <p>§ 1. In afwijking van artikel 16 wordt voor de leveringen van goederen de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking van de factuur plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de levering wordt verricht. <i>(eerste lid)</i></p> <p>De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 16, § 1, eerste lid, heeft plaatsgevonden wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum. <i>(tweede lid)</i></p> <p>Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de levering van de goederen wordt verricht, dan wordt de belasting evenwel opeisbaar over ten belope het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen van de ontvangst. <i>(derde lid)</i></p> <p>Deze paragraaf is van toepassing op de leveringen van goederen waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid. <i>(vierde lid)</i></p> <p>§ 2. In afwijking van paragraaf 1 en artikel 16, § 2, eerste lid en paragraaf 1, wordt, voor de leveringen van goederen die onder de voorwaarden van artikel 39bis zijn verricht, de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt. <i>(eerste lid)</i></p> <p>De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit heeft plaatsgevonden, wanneer indien geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum. <i>(tweede lid)</i></p> <p>§ 3. In afwijking van artikel 16 wordt voor ten aanzien van de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk goederen levert aan particulieren en waarvoor hij niet verplicht is</p>

<p>opeisbaar in verhouding tot de ontvangst van de prijs of van de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid.</p> <p style="text-align: center;">-</p> <p style="text-align: center;"><b>Artikel 22bis</b></p> <p style="text-align: center;">-</p> <p style="text-align: center;">-</p> <p>Wordt de prijs of een deel ervan ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, dan wordt de belasting opeisbaar op het tijdstip van de ontvangst ten belope van het ontvangen bedrag. <i>(eerste lid)</i></p>	<p>een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar <b>over het ontvangen bedrag</b> in verhouding tot de ontvangst van de prijs <b>op het tijdstip waarop de betaling of</b> de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, <b>worden ontvangen.</b></p> <p><b>§ 4. In afwijking van artikel 16 en paragraaf 1, wordt voor de leveringen van roerende goederen verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen. <i>(eerste lid)</i></b></p> <p>Het eerste lid is niet van toepassing op de leveringen van roerende goederen waarvoor de belasting is verschuldigd door de medecontractant overeenkomstig artikel 51, §§ 2, 2°, en 4. <i>(tweede lid)</i></p> <p style="text-align: center;"><b>Artikel 22bis</b></p> <p><b>§ 1. In afwijking van artikel 22 wordt voor de diensten met uitsluiting van de in paragraaf 2 bedoelde intracommunautaire diensten, de belasting opeisbaar over het gefactureerde bedrag op het tijdstip waarop de factuur wordt uitgereikt, ongeacht of de uitreiking plaatsvindt vóór of na het tijdstip waarop de dienst is verricht. <i>(eerste lid)</i></b></p> <p><b>De belasting wordt in elk geval opeisbaar op de vijftiende dag van de maand volgend op de maand waarin het belastbare feit bedoeld in artikel 22, heeft plaatsgevonden wanneer geen factuur werd uitgereikt vóór deze datum. <i>(tweede lid)</i></b></p> <p>Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, <del>dan</del> wordt de belasting <b>evenwel opeisbaar over ten belope van het ontvangen bedrag</b>, op het tijdstip <b>waarop de betaling werd ontvangen van de ontvangst.</b> <i>(derde lid)</i></p> <p><b>Deze paragraaf is van toepassing op de diensten waarvoor de belastingplichtige gehouden is een factuur uit te reiken op grond van artikel 53, § 2, eerste lid. <i>(vierde lid)</i></b></p> <p><b>§ 2. Voor de intracommunautaire diensten wordt de belasting opeisbaar op het tijdstip waarop de dienst is verricht overeenkomstig artikel 22. <i>(eerste lid)</i></b></p>
---	--



<p>Ten aanzien van de diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk diensten verricht voor particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, wordt de belasting opeisbaar in verhouding tot de ontvangst van de prijs of van de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid. <i>(tweede lid)</i></p> <p><b>Artikel 53, § 2, eerste lid, 4°</b></p> <p><b>§ 2.</b> De belastingplichtige die andere leveringen van goederen of diensten verricht dan die welke krachtens artikel 44 zijn vrijgesteld en andere dan die welke bedoeld zijn in artikel 135, lid 1, punten a) tot g) van richtlijn 2006/112/EG, dient een factuur uit te reiken aan zijn medecontractant en een kopie ervan op te stellen of ervoor te zorgen dat in zijn naam en voor zijn rekening, door zijn medecontractant of een derde een factuur wordt uitgereikt en een kopie daarvan wordt opgesteld:</p>	<p><b>Wanneer de prijs of een deel ervan wordt ontvangen vóór het tijdstip waarop de dienst is verricht, wordt de belasting evenwel opeisbaar over het ontvangen bedrag, op het tijdstip waarop de betaling wordt ontvangen. <i>(tweede lid)</i></b></p> <p><b>Onder "intracommunautaire diensten" wordt verstaan, diensten, andere dan die welke in de lidstaat waar deze belastbaar zijn van de belasting zijn vrijgesteld en waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger van de dienst krachtens de nationale bepaling die artikel 196 van de richtlijn 2006/112/EG omzet in de lidstaat waar die diensten belastbaar zijn. <i>(derde lid)</i></b></p> <p><b>§ 3. In afwijking van artikel 22, wordt voor ten aanzien van de diensten verricht door een belastingplichtige die gewoonlijk diensten verricht voor particulieren en waarvoor hij niet verplicht is een factuur uit te reiken, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag in verhouding tot de ontvangst van de prijs op het tijdstip waarop de betaling of de subsidies als bedoeld in artikel 26, eerste lid, worden ontvangen.</b></p> <p><b>§ 4. In afwijking van artikel 22 en paragraaf 1, wordt voor de diensten verricht door een belastingplichtige aan publiekrechtelijke lichamen als bedoeld in artikel 6, de belasting opeisbaar over het ontvangen bedrag op het tijdstip waarop de betaling of een deel ervan wordt ontvangen. <i>(eerste lid)</i></b></p> <p><b>Het eerste lid is niet van toepassing op de diensten waarvoor de belasting is verschuldigd door de ontvanger of de medecontractant overeenkomstig artikel 51, §§ 2, 1°, en 4. <i>(tweede lid)</i></b></p> <p><b>Artikel 53, § 2, eerste lid, 4°</b></p> <p><b>§ 2.</b> De belastingplichtige die andere leveringen van goederen of diensten verricht dan die welke krachtens artikel 44 zijn vrijgesteld en andere dan die welke bedoeld zijn in artikel 135, lid 1, punten a) tot g) van richtlijn 2006/112/EG, dient een factuur uit te reiken aan zijn medecontractant en een kopie ervan op te stellen of ervoor te zorgen dat in zijn naam en voor zijn rekening, door zijn medecontractant of een derde een factuur wordt uitgereikt en een kopie daarvan wordt opgesteld:</p>
---	--

<p>1° wanneer hij een levering van goederen of een dienst heeft verricht voor een belastingplichtige of een niet-belastingplichtige rechtspersoon;</p> <p>2° wanneer hij een levering van goederen, zoals bedoeld in artikel 15, §§ 1 en 2, heeft verricht voor elke niet-belastingplichtige persoon;</p> <p>3° wanneer hij een levering van goederen, zoals bedoeld in artikel 39<i>bis</i>, eerste lid, 2°, heeft verricht voor elke niet-belastingplichtige persoon;</p> <p>4° wanneer de belasting opeisbaar wordt over de gehele of een deel van de prijs van de handeling, bij toepassing van de artikelen 17, § 1, en 22<i>bis</i>, eerste lid, vooraleer een levering van een goed of een dienst bedoeld in 1° en 2°, wordt verricht.</p>	<p>1° wanneer hij een levering van goederen of een dienst heeft verricht voor een belastingplichtige of een niet-belastingplichtige rechtspersoon;</p> <p>2° wanneer hij een levering van goederen, zoals bedoeld in artikel 15, §§ 1 en 2, heeft verricht voor elke niet-belastingplichtige persoon;</p> <p>3° wanneer hij een levering van goederen, zoals bedoeld in artikel 39<i>bis</i>, eerste lid, 2°, heeft verricht voor elke niet-belastingplichtige persoon;</p> <p>4° wanneer de belasting opeisbaar wordt over de gehele of een deel van de prijs van de handeling, bij toepassing van de artikelen 17, § 1, <b>derde lid en § 4</b> en 22<i>bis</i>, § 1, <b>eerste derde lid, § 2, tweede lid en § 4</b> vooraleer een levering van een goed of een dienst bedoeld in 1° en 2°, wordt verricht.</p>
---	--

Code de la taxe sur la valeur ajoutée	Code de la taxe sur la valeur ajoutée Texte adapté selon le projet
<p style="text-align: center;"><b>Article 17</b></p> <p>§ 1<sup>er</sup>. Lorsque le prix est encaissé, en tout ou en partie, avant le moment où la livraison est effectuée, la taxe devient exigible au moment de l'encaissement, à concurrence du montant encaissé.</p> <p>§ 2. Par dérogation au paragraphe 1<sup>er</sup> et à l'article 16, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens effectuées dans les conditions prévues à l'article 39bis, lors de l'émission de la facture. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></p> <p>La taxe devient exigible le quinzième jour du mois suivant celui au cours duquel est intervenu le fait générateur, si aucune facture n'a été émise avant cette date. <i>(alinéa 2)</i></p> <p>§ 3. En ce qui concerne les livraisons de biens meubles faites par un assujetti qui, habituellement, livre des biens à des particuliers, et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, la taxe devient exigible au fur et à mesure de l'encaissement du prix ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>.</p>	<p style="text-align: center;"><b>Article 17</b></p> <p>§ 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens, au moment de l'émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la livraison est effectuée. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></p> <p>La taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur visé à l'article 16, § 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date. <i>(alinéa 2)</i></p> <p>Lorsque le prix est <del>perçu encaissé</del>, en tout ou en partie, avant le moment où la livraison <del>des biens</del> est effectuée, la taxe devient <b>toutefois</b> exigible au moment de <b>la réception du paiement</b> <del>l'encaissement</del>, à concurrence du montant <del>perçu encaissé</del>. <i>(alinéa 3)</i></p> <p><b>Ce paragraphe s'applique aux livraisons de biens pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>.</b> <i>(alinéa 4)</i></p> <p><del>§ 2. Par dérogation au paragraphe 1<sup>er</sup> et à l'article 16, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens effectuées dans les conditions prévues à l'article 39bis, au moment</del> <del>lors</del> de l'émission de la facture. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></p> <p>La taxe devient, <b>en tout état de cause</b>, exigible le quinzième jour du mois suivant celui au cours duquel est intervenu le fait générateur, <b>si</b> lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date. <i>(alinéa 2)</i></p> <p>§ 3. <b>Par dérogation à l'article 16, la taxe devient exigible, pour en ce qui concerne</b> les livraisons de biens meubles faites par un assujetti qui, habituellement, livre des biens à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, <b>au moment de la réception du paiement la taxe devient exigible au fur et à mesure de l'encaissement du prix</b> ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, <b>à concurrence du montant perçu.</b></p>

<p style="text-align: center;"><b>Article 22bis</b></p> <p>Lorsque le prix est encaissé, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient exigible, au moment de l'encaissement, à concurrence du montant encaissé. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></p>	<p><b>§ 4. Par dérogation à l'article 16 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les livraisons de biens meubles effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></b></p> <p><b>L'alinéa 1<sup>er</sup> ne s'applique pas aux livraisons de biens meubles pour lesquelles la taxe est due par le cocontractant conformément à l'article 51, §§ 2, 2<sup>o</sup>, et 4. <i>(alinéa 2)</i></b></p> <p style="text-align: center;"><b>Article 22bis</b></p> <p><b>§ 1<sup>er</sup>. Par dérogation à l'article 22, la taxe devient exigible, pour les prestations de services à l'exclusion des services intracommunautaires visés au paragraphe 2, au moment de l'émission de la facture, à concurrence du montant facturé, peu importe que l'émission de cette facture ait lieu avant ou après le moment où la prestation de services est effectuée. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></b></p> <p><b>La taxe devient, en tout état de cause, exigible le quinzième jour du mois qui suit celui au cours duquel est intervenu le fait générateur visé à l'article 22, lorsqu'aucune facture n'a été émise avant cette date. <i>(alinéa 2)</i></b></p> <p><b>Lorsque le prix est perçu encaissé, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient toutefois exigible au moment de la réception du paiement l'encaissement, à concurrence du montant perçu encaissé. <i>(alinéa 3)</i></b></p> <p><b>Ce paragraphe s'applique aux prestations de services pour lesquelles l'assujetti est tenu d'émettre une facture en vertu de l'article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>. <i>(alinéa 4)</i></b></p> <p><b>§ 2. La taxe devient exigible, en ce qui concerne les services intracommunautaires, au moment où la prestation de services est effectuée conformément à l'article 22. <i>(alinéa 1<sup>er</sup>)</i></b></p> <p><b>Lorsque le prix est perçu, en tout ou en partie, avant le moment où la prestation de services est effectuée, la taxe devient toutefois exigible au moment de la réception du paiement, à concurrence du montant perçu. <i>(alinéa 2)</i></b></p>
---	---

<p>En ce qui concerne les prestations de services effectuées par un assujetti qui, habituellement, fournit des services à des particuliers, et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, la taxe devient exigible au fur et à mesure de l'encaissement du prix ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>. (alinéa 2)</p> <p style="text-align: center;"><b>Article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 4<sup>o</sup></b></p> <p><b>§ 2.</b> L'assujetti qui effectue des livraisons de biens ou des prestations de services, autres que celles qui sont exonérées en vertu de l'article 44 et autres que celles qui sont visées par les points a) à g) de l'article 135, paragraphe 1, de la directive 2006/112/CE, est tenu d'émettre une facture à son cocontractant et d'en établir une copie ou de s'assurer qu'une telle facture et sa copie sont respectivement émise et établie en son nom et pour son compte, par son cocontractant ou par un tiers :</p> <p>1<sup>o</sup> lorsqu'il a effectué une livraison de biens ou une prestation de services pour un assujetti ou une personne morale non assujettie ;</p> <p>2<sup>o</sup> lorsqu'il a effectué une livraison de biens visée à l'article 15, §§ 1<sup>er</sup> et 2, pour toute personne non assujettie ;</p>	<p><b>Par "services intracommunautaires", on entend les services autres que ceux qui sont exemptés de la taxe dans l'Etat membre où ils sont imposables et pour lesquels la taxe est due par le preneur du service conformément à la disposition nationale qui transpose l'article 196 de la directive 2006/112/CE dans l'Etat membre où ces services sont imposables. (alinéa 3)</b></p> <p><b>§ 3. Par dérogation à l'article 22, la taxe devient exigible, pour en ce qui concerne les prestations de services effectuées par un assujetti qui, habituellement, fournit des services à des particuliers et pour lesquelles il n'a pas d'obligation d'émettre une facture, au moment de la réception du paiement la taxe devient exigible au fur et à mesure de l'encaissement du prix ou des subventions visées à l'article 26, alinéa 1<sup>er</sup>, à concurrence du montant perçu.</b></p> <p><b>§ 4. Par dérogation à l'article 22 et au paragraphe 1<sup>er</sup>, la taxe devient exigible, pour les prestations de services effectuées par un assujetti à des personnes de droit public visées à l'article 6, au moment de la réception du paiement, en tout ou en partie, à concurrence du montant perçu. (alinéa 1<sup>er</sup>)</b></p> <p><b>L'alinéa 1<sup>er</sup> ne s'applique pas aux prestations de services pour lesquelles la taxe est due par le preneur ou le cocontractant conformément à l'article 51, §§ 2, 1<sup>o</sup>, et 4. (alinéa 2)</b></p> <p style="text-align: center;"><b>Article 53, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 4<sup>o</sup></b></p> <p><b>§ 2.</b> L'assujetti qui effectue des livraisons de biens ou des prestations de services, autres que celles qui sont exonérées en vertu de l'article 44 et autres que celles qui sont visées par les points a) à g) de l'article 135, paragraphe 1, de la directive 2006/112/CE, est tenu d'émettre une facture à son cocontractant et d'en établir une copie ou de s'assurer qu'une telle facture et sa copie sont respectivement émise et établie en son nom et pour son compte, par son cocontractant ou par un tiers :</p> <p>1<sup>o</sup> lorsqu'il a effectué une livraison de biens ou une prestation de services pour un assujetti ou une personne morale non assujettie ;</p> <p>2<sup>o</sup> lorsqu'il a effectué une livraison de biens visée à l'article 15, §§ 1<sup>er</sup> et 2, pour toute personne non assujettie ;</p>
---	---

<p>3° lorsqu'il a effectué une livraison de biens visée à l'article 39bis, alinéa 1<sup>er</sup>, 2°, pour toute personne non assujettie ;</p> <p>4° lorsque, avant d'avoir effectué une livraison de biens ou une prestation de services visées aux 1° et 2°, la taxe est exigible par application des articles 17, § 1<sup>er</sup>, et 22bis, alinéa 1<sup>er</sup>, sur tout ou partie du prix de l'opération. (alinéa 1<sup>er</sup>)</p>	<p>3° lorsqu'il a effectué une livraison de biens visée à l'article 39bis, alinéa 1<sup>er</sup>, 2°, pour toute personne non assujettie ;</p> <p>4° lorsque, avant d'avoir effectué une livraison de biens ou une prestation de services visées aux 1° et 2°, la taxe est exigible par application des articles 17, § 1<sup>er</sup>, <b>alinéa 3 et § 4</b> et 22bis, <b>§ 1<sup>er</sup>, alinéa 3, § 2, alinéa 2 et § 4 4<sup>es</sup></b>, sur tout ou partie du prix de l'opération. (alinéa 1<sup>er</sup>)</p>
--	--